

JULBOCKEN.

S a g o r

af

B. Copelius.

Tredje Samlingen.

Med 3 kolorerade plancher.

Helsingfors,

Finska Litteratur-Sällskapet's Tryckeri, 1849.

Wasenius' & Komp. förlag.

Imprimatur: C. H. Molander.

1. Julbocken.

Span någon af er säga mig hwem julbocken är? Men det kan ingen, det slår jag wäd om, och håller trettio russinstrutar mot en gammal swiskonfärna, att ingen kan säga mig det.

Jag wet redan hwad ni will säga. Somliga af er mena att julbocken är ingen verklig bock, utan en menniska, — att det är Anders eller Maja, som flädt sig i en afwig färskinnspels med ullen utåt, fatt en stråpuk för ansigtet och rest i wädret twenne horn af trädskedar. Jag såg det nog, när jag ryckte på pelsen, menar du. Jo nu tyckte du, att du hittade på. Men jag skall säga dig, det är så långt ifrån att så är, som från din nästipp till månens horn. Tror du inte det, så får du låta bli.

Andra bland er, som äro de minsta, tro fanhända att julbocken är bujen sjelf, som wid högtidliga till-

fällan wisar sig i full uniform, för att föra stat. War inte rädd för det, lilla min gosse; det är så långt ifrån att så är, som från din russinstrut till landet der russinen wega på trån. War säker på det, och tror du mig inte, du heller, så får du låta bli.

Kanske är det någon bland er, som tror att julkocken alls icke finnes. Uj aj, det är att bli klenrogen i god tid; det är inte bra. Lita du på att han finns, han finns så säkert som lutfisken finns på bordet om julaftonen, och finns han icke, så är det icke hans fel, utan deras som icke gjort sig förtjente af att få några klappar utaf honom. Tror du inte det, så får du låta bli.

Passa på bara när det blir jul — och det blir det ju snart — och gör som jag säger. Läs flitigt din lexa, war lydig mot dina föräldrar, beskedlig mot dina syskon och artig mot alla menniskor, så skall du få se om jag sagt sannt. Kommer han inte då, så får du falla mig en storljugare, och desutom får du de trettio russinstrutarna. Men kommer han, och kan jag säga dig hwem han är, så är du skyldig mig en swiskonfärna, och icke allenast färnan, utan det träd som kan wega upp från den färnan, och icke allenast trädet som kan wega upp från den färnan, utan alla

de swifkon som kunna wexa på det trädet, och icke allenast alla de swifkon som kunna wexa på det trädet, utan alla de träd som ännu kunna wexa af de swifkonen, och icke allenast alla de träd som kunna wexa af de swifkonen, utan alla de swifkon som kunna wexa af de träden, och så vidare i oändlighet, tills du blir mig skyldig alla swifkon i hela werlden, och det blott för julbockens skull.

Men hwem är då julbocken?

Nu skall jag säga dig det. Han är hwarken en menniska eller en buse eller ingenting alls, utan han är en bock. Nu wet du det, är du nu nöjd?

Jag ser på dig att du will weta mera. Du är då också bra nyfiken. Måne jag berättar för dig hwad jag wet?

Kanske jag sjelf är julbocken? Gusch, inte kan en bock berätta sagor. Och jag har likwäl tusen tusen sagor, jag har en hel stuga full, de skulle räcka att berätta från jul till midsommar och från midsommar till jul. Men du orkar inte höra på.

Nå bra, jag har också en saga om hwem julbocken är. Nu skall du ändtligen få weta det.

Det war engång Guds moder, jungfru Maria, som satt med sitt lilla barn i ett stall om natten.

Der skeddde henne och barnet Jesus stor heder, ty icke allentast kommo de tre wise män från Österlanden och offerade till deras ära rökelser och myrrha, utan öfwer det låga stallet lyste i mörka natten den stora, sköna, strålande stjernan, och Guds sköna englar swäfwade deröfwer på wingar af ljus och sjöngo så himmelskt ljuswa visor till barnets lof, att tårar af salig fröjd föllo utför Marias kinder och bleswo, i det de föllo, glimmande perlor.

Men mider äll denna himmelska herrlighet war natten likwäl ganska mörk och kulen, och genom springorna på det glesa stallet blåste en iskall wind, som mörkstens furste hade utsändt för att förgöra det späda barnet, om hwilket det en dag skulle heta att han war verdens ljus. Och den lille Jesus frös i sin moders knä.

Maria såg detta och bredde öfwer barnet alla kläder hon hade, men de woro ej många, ty hon war fattig, och så hände sig att det lilla barnet frös ändå. Stod så i stallet en bock, som der hade sitt hemwist bland åsnorna, och som hade en mycket warm och ywig pels af den mjukaste ull. Till honom wände sig Maria i sin nöd, och sade: käre wän, gif mig litet ull af din stora pels, att jag dermed må wärma mitt lilla barn!

Men bocken war ogin och hård; han behöfde sjelf sin pels för att värma sig, sade han, och så gaf han icke Guds moder så mycket som ett enda litet strå af af sitt öfwerflöd.

Då tyste Maria sitt barn och gret. Men i samma stund stego de ofskyldiga små englar ned af himmelen, astorkade hennes tårar och bredde öfwer barnet de finaste mjukaste kläder, sådana de slitiga små serafser i himmelen wäfwa af morgonrodnad och blomsterdoft, och då frös det lilla barnet icke mer, utan log. Skulle icke englarna tjena sin herre, himmels och jordens konung, som låg i lindan!

Men till den ohjelpfama egennyttiga bocken, som med förundran betraktade detta, kom i den samma stunden en röst, som sade: efter du nefat Guds son ett strå af ditt öfwerflöd, den natt då han föddes, så skall du ock hwar julnatt hädanefter wanka fring werlden i frost och köld alltintill yttersta dagen. Din pels skall ej skydda dig, du skall frysa och förgäfwes begära något att värma dig med, och så skall du af tjena din skuld till de små barnen, intill deß att deras böner bedja dig fri.

Strax kände bocken werkan af denna dom; han föll i dödsdvala och wafnade först nästa julaston, när

han twangs att börja sin långa wandring. Och så wandrar han ännu hwar jul, sedan han året om legat i dwala. Han går frysaude i kulna qwällen från dörr till dörr, och ingenting kan skydda honom mot julens bistra köld. Men han wet wäl hwem han söker, han söker alla barn, både stora och små, för att till dem aftjena hwad han förbrutit mot det lilla barnet i frubhan. Han söker på allt sätt deras gunst, han hämtar åt dem så sköna gåfwor, än leksaker, än nannam, än wackra bilderböcker. Och likwäl tacka de honom icke, de rycka honom i pelsen, de göra narr af honom, de gömma sig för honom. Det gör honom säkert ondt, men han kan icke hjälpa det, hans dom är nu engång så, och fastän han hwar jul blir så illa handterad, så kommer han nästa jul tillbaka med lika wackra och wackrare saker; han tänker säkert: kanske kan jag ändå till slut beweka barnens sinne och genom deras wänskap förkorta min wandringstid. Stackars julbock, när andra äro glada, är han sorgsen, men det kan man ej se på honom, det syns ej igenom hans yswiga pels.

Och nu wet ni hwem julbocken är, och nu har jag wunnit wadet, nemligen alla swiskon i hela werlden. Men när ni nu wet det, så akten er att härnäst rycka i julbockens pels, den är snart twåtusen år

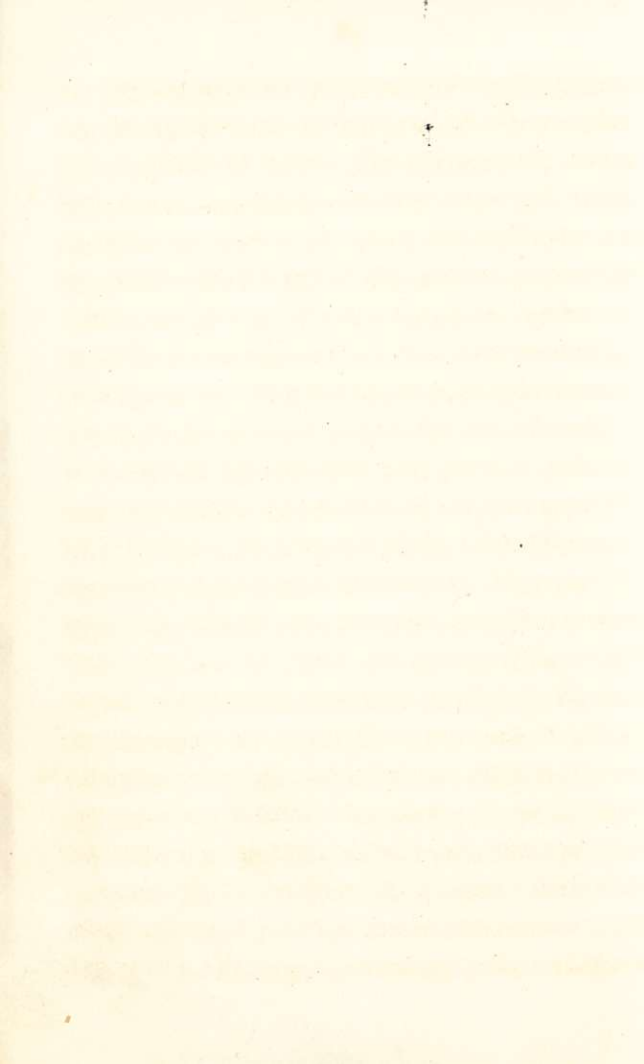
gammal och kunde gå sönder. På hans horn kan ni se att jag sagt sant, de äro af träd, ty för tvåtusen år sedan war det på högsta modet bland bockarna att gå med trädhorn. Musförtiden gå många bockar utan horn, och då fordom nästan alla gingo på fyra ben, så gå nu bara somliga. Tror du inte det, så får du låta bli.

2. Gamla Stugan.

Borta der wid udden af holmen, der högst uppå fullen, som ser öfver trädtopparna och de blåa wågorna, står en mycket gammal stuga, så gammal, att ingen kan säga när hon blifwit bygd. Omålad är hon och icke engång brädbeslagen; de halfmurkna stockarna se ut som wille de falla ur wäggen, och i fönsterna finns ingen ruta mera hel, utan här och der en skärfwa blott. Skorstenen har längesedan ramlat omkull, men om spiseln derinne icke gjort det, så kommer det sig deraf, att den är sammanfogad af stadiga stora gråstenar, som trotsa förgängelsen. Golvvet är fullt af stora hål, dem råttorna gnagat, den tiden de hade förhoppning att här i stugan snatta sig till något godt, och för resten ser det ganska swart och dammigt och stökigt ut i den öfvergifna bygnaden.

Men längst borta der i allramörkaste hörnet till

hålfven bakom den höga wägghasta sängen, som i två
afdelningar räcker allt upp till taket, der glänser nå-
got så wackert, så grannit — och låt oss se, är det
silfwer eller guld, eller perlor och ädla stenar, eller
aftonsolens klaraste skimmer, som stulit sig in genom
en springa och älskar att förhöja sin egen skönhet ge-
nom ramen af stugans mörker? Eller är det drakeld,
som brinner öfwer en här förborgad skatt, eller är det
gamla tomtegubben, som tändt sitt ljus om aftenen i
det tysta?

Nej, skall jag säga hwad det är? Det är hwar-
ken guld eller sol eller spöken, det är bara ett stycke
af den gamla stocken i wäggen. Den har af ålder
och fuktighet blifwit alldeles murken, och nu lysen den
i mörkret så som man ofta ser gammalt träd göra.
Det är alltsammans.

Men jag har min egen tro derom. Jag tror att
alla de wackra minnen, alla de glada tankar, allt det
skönt, den sällhet och det behag, hwilka fordom tröfdes
inom denna stugas wäggar, de lesa nu upp i stu-
gans mörkaste vrå och lysa der som en lycklig håg-
komst af det förflutna; jag tror att sjelfwa den gamla
furan i wäggen glänser af glädje derwid, och det är
orsaken hwarföre den lysen.

Ty om ni wiste allt hwad denna stuga sett i
 fina dagar, skulle ni tro som jag. Hon war ju for-
 dom den enda på hela den stora holmen, och hennes
 dörr war aldrig stängd, hon stod öppen för fattiga
 och rika, för sorgsna och glada, hon bjöd dem alla
 ett gästfritt skydd när det stormade, ett taf när det
 regnade, en spis att koka den sprattlande abborn och
 en bädd af allramjukaste hö, när qwällen kom och
 hwilan war söt. Och här såg man då hela sommarn
 igenom de glada lagen från staden och hela nejden,
 de bodde här så utan krus och ceremoni, de kofade
 gemensamt kaffe i den stora blanka kopparpannan, de
 lekte sina lekar, de sofwo systeröfning i halmen på golf-
 wet, men i högsängarna bäddades de äldsta och för-
 nämsta på hö; det war noblessen som sof på ejder-
 dun. Och alla de stickord och alla de muntra infall
 och alla de bryderier, de lustiga upptåg och de roliga
 tillställningar, som denna stuga warit witne till, —
 nej de wore omöjliga att beskrifwa. Nu stod hon öde
 och förfallen, och af alla deß fordna inwånare fanns
 der blott en enda släkt, som ej öfwergefwit den i deß
 ålderdom, det war myggorna. De woro fordom icke
 mycket wälkomna der, när stugan war bebodd af folk
 som älskade nattro; man brukade sätta stora enrisqwi-

star i spiseln och lägga ett lock på] skorstenen, så att stugan blef full af rök; deraf woro myggorna rått generade. Men nu fingo de ostördt anställa sina kadreller i solskenet innanför det söndriga fönstret; fingo de ej kalasa på ung människoblod, så lefde de åtminstone trygga för enrisröken, och då det nu lefwande släktet skröt af att wara barnabarnsbarnabarnsbarnabarnsbarnabarnsbarn till de myggor som hade sitt tillhåll i stugan under den glada tiden, så hade de behållit en wiß förkärlek för stället och trufdes ännu der, fast deras enda kost bestod af solsken och sommarwind.

Att gamla stugan blifwit öfvergifwen, det kom sig deraf att på holmen funnos många andra nyare och mycket bättre inredda boningar, i hwilka den som så hafwa kunde nuförtiden brukade tillbringa sommarenen. Der funnos werkliga små palatser af tvenne wåningar med alla beqwämligheter som tänkas kunde; man såg i deras granskap trädgårdar med konstgjorda alléer och blomsterrabatter, och när man wille tala fint i ägarens tycke, frågade man honom huru det warit möjligt att så här i wilda skogen och wid det brusande hafwet anlägga en så wacker villa. Deråt nickade villans ägare och menade: hm, när man hämtar målare och trädgårdsmästare och en hel hop an-

dra mästare från staden, hugger bort de wilda träden och flipper och putsar och ger ut några tusen rubel, så skall wäl slutligen det omöjliga och så bli möjligt.

De nya villorna hade wackra namn, såsom Lisedal och Sanssouci och Framnäs m. m. Man lefde der alldeles som i staden, tog emot visiter och hade musikaliska soiréer; man kunde der få se gröna spelbord jemte fågelbanor och karusell. När man gick ut att promenera, så war det på sandade gångar och grönmålade chinesisiska broar öfwer de näswisa bäckarna, men i den gröna doftande skogen gick man endast någongång, när återbären glänste som rödast på tufworna eller smultronen winkade wänligt i backbranterna. Då fäste flickorna upp sina flädningsfällar, togo små söta forgar i händerna och gingo en timma eller par ut på äfwentyr: men de unga herrarna foro ut att segla i nätta hwita slupar med flagg och wimpel, genstöto flickorna wid en udde och lifnade dem wid herdinnor och skogsnympfer, men bådo för all del att undslippa forgarna, ehuru de smakade på bären.

I en af de wackraste villorna, som bar det ståtliga namnet Albano, bodde två flickor, Antonia och Maria, med sina föräldrar. De woro båda unga, wackra och glada, båda yra och lättsinniga, men på ett olika

fäkt, så att då Antonia med all sitt unga hjertas lust fasthångo wid dagens nöjen och ögonblickets ystra fröjd, så hade Maria ett warmare hjerta, öppet för alla intryck; och just derföre kunde hon wara så mycket gladare, emedan hon också kunde wara sorgsen ibland.

Och utom flickorna och deras föräldrar och syskon och hela hushållet, som nu flyttat ut till sommaren, bodde också gamla mormor derute i sin egen lilla kammar uppe i andra våningen. Hon war nära 90 år och alldeles blind, och af hwad för dagen passerade, det wistte och mindes hon föga, men hwad som tilldragit sig för flera menniskoåldrar tillbaka, det kunde hon utantill som en bok. Hon satt der och sjöng psalmer och gjorde ingen menniska för när; hwar morgon kommo alla barnen rad i rad och kyfste den gamla på hand och smålogo sinsemellan, när hon för hundrade gången frågade dem hwad de hette.

Af alla barnen war Maria den som höll af gamla mormor mest och den enda, hwars namn den gamla ej förglömdde. Derföre kallades hon på skämt af de andra till lilla mormor; för du är så lif gamla mormor i sin stol, sade de. Och Maria, fastän hon höll mormor kär, kunde likwäl ej låta bli att se på de många rynorna och den gråa wisnade hyn på den

gamlas kinder; och när då de andra sade: du är så lif mormor du! så gret hon.

Det hörde den 90 åriga, der hon satt, och sade tröstande: gråt inte du, Maja lilla, du skulle se mitt fonterfej!

Ty hemma i staden i det stora granna förmaket hängde på väggen två ganska gamla taflor i ovala förgyllda ramar; det war en ung herre om 30 år i pudrad peruk med stångpiske, frack med stora blanka knappar, fina manchetter och ett präktigt krås af spetsar; och wid hans sida på andra taflan såg man en ung wacker och glad fru om tjugu år med uppstruket hår, tröja med långt åtsittande lif, styffjortel af storblommigt triumphant och fina långa manchetter nedhängande öfwer de till hälften bara armarna. På båda tafsorna stod årtalet 1775. Det war gamla morfars och mormors porträtter, målade i Stockholm när de nyss blifwit gista; och morfar war länge sedan död, men den unga wackra frun med den spetska, leende och lifwål så godluta minen, med de täcka groparna i sina fina blomstrände kinder och den ömma, ljuswa glansen i de uttrycksfulla blå ögonen, hon war nu samma blinda 90 åriga gumma, som satt der med de många rynorna på kinden, med den gråa hyn och

de wignade lemmarna i sin ensliga kammare — ja det war gamla mormor för 70 år sedan; hon tänkte ännu på sin ungdoms glada dagar, när hon hörde så mångt smickrande ord om sitt wackra utseende, och derföre sade hon stilla och godlynt, utan en enda bitter tanke på förgängligheten af all jordisk skönhet: gråt inte du, Maja lilla, du skulle se mitt konterfej!

En morgon gick solen upp ur hafwet så röd och stor som ett wagnshjul, och den dagen blef det ganska warmt. Antonia och Maria togo sina forgar och gingo ut för att plocka åkerbär. Det war så wackert, så stilla i lunderna, och under björk och al war skuggan så himmelskt swal. De stora mörkröda bären glimmade under tätta blad wid randen af tusworna; nej sådana bär hade flickorna aldrig plockat, så swällande stöna och saftiga woro de. Ju mer de fördjupade sig i lössfogen och de doftande ännu oslagna ängarna, desto mera bär funno de och desto fortare fyllde sig forgarna. Det war förtjusande roligt, och så höllo de på att plocka en lång stund på eftermiddagen.

Nu kan det wara tid att gå hem igen, ty solen börjar bränna så het som en bakugn, sade Antonia. Vänta ännu litet, sade Maria, det fattas bara tjugu

bär, så har jag forgen full. Och så gingo de än vidare fram öfwer tufworna.

Här har jag aldrig varit, sade Antonia. Ser du den gamla ruckliga stugan der mellan träden? Den ser mig just ut som en tomtegubbes flott. Tänk du, att man låter trollen bo qwar här på vår wacker ö!

Neq är stugan ful och gammal, swarade Maria, men man får ej förakta den för det. Mormor är också ful och gammal, men hon är ändå så god och har varit så wacker när hon war ung.

Prata du om en sådan gammal lada! skrattade Antonia. Men nu måste wi gå hem, ty det är min tur att servera theet i qväll.

Det är lätt sagt det, men hwartåt är hem?

Kom med mig hit åt wenster!

Du misstar dig, det är åt höger.

Wi kommo ju härifrån.

Men förut woko wi hela tiden åt wenster.

Wet du, Maria, wi ha gått wilse.

Just detsamma tror jag, Antonia.

Hwad skola wi nu ta öf före?

Wi gå längs stranden, så komma wi wäl eugång fram till Albano.

So i morgon! Vet du inte att holmen är en hel mil i omfrets.

Äck så tofigt, och nu börjar det regna.

Hu, der stiger ett kolswart moln öfwer solen; det blir ett försträckligt owäder.

Det mullrar i skyn . . .

Såg du blixten? . . . Hu, Antonia!

Dropparna falla så stora som försbär.

Äck våra nya klädningar!

Och de båda flickorna begynte att springa allt hwad de förmådde, utan att så noga weta hwart. Men regnet föll allt stridare, allt tätare ljungade blix-tarna; genom skyarne rullade åstkan med ett skarpt och och skallande dån, liksom när en tung wagn med stor hast far öfwer en stenlagd gata. Det war ett herrans wäder.

Nu förmår jag inte mer! sade Antonia, genom-wät, uttröttad och blef af försträckelse.

Låt oss hwila här under den höga björken, sade Maria.

Nej nej, för ingen del! Har du inte hört att åstkan ofta slår ned i höga träd?

Det är sant: wi måste springa ännu vidare.

Och så sprungo de. Men efter en stund woro de åter precis på samma ställe, der de börjat.

Nu blefwo de stackars flickorna illa till mods. Antonia höll sig fast i en trädstam och sade: nu går jag inte längre, om och så åskan slår ned öfwer mig. Maria började gråta.

Men i det samma lättade sig för ett ögonblick den tunga skyn, och flickorna sågo helt nära inwid sig på fullen den till hälften förfallna wäggen af en gammal stuga. Kom syster! ropade Maria, och båda woro inom mindre än två minuter under tak.

Swarsföre skulle Antonia helt nyb så föraktligt yttra sig om den bosälliga bygnaden? Der såg stöktigt ut, det är sant, och wid jemförelsen med Albano hade mycket warit att anmärka; men för owädret fann man här ett gästvänligt skydd, och blott man icke höll sig nära till hörnen, der regnet dröp in genom det söndriga taket, så kunde man här sitta rätt trygg och wälbehållen.

Här må wi som perlor, skrattade Maria, som alltid war nöjd med litet. Ser du, tomten har wäntat främmande. Swarsföre skulle han annars ha bredt friska löf öfwer golfwet och lagt färskt doftande hö i fångarna? Nu må det regna och blixtra; den här stugan har allt burit opp många skurar i sina dagar.

Här ha warit fiskare förut i dag, anmärkte An-

tonia, och rätt som det är, komma de igen. De ha lemnat en jernpanna på spisen, och derborta ser jag hufvudet af en abborre.

Åh om wi hade litet eld att torfa våra kläder! Låt se, jo der glimmar ännu ett kol i askan.

Blås, Antonia, puh! Ännu engång, puh! Nu tog det eld och spånorna brinna präktigt. Här ligga stycken af en gammal torr al, och så få wi oß en skön brasa. Ännu ett trädstycke . . . se så, jag sade ju att wi må som perlor.

Medan Maria talade så, för att muntra systern, hade hon verkligen lyckats uppgöra en klart brinnande brasa. Det sprakade och gnißtrade från den gamla alen som brann, och om en stund woro de båda slicornas kläder nästan torra. De wille nu på måfå söka att hitta hem igen, men regnet föll tätt och stridt; det war omöjligt att under sådant wäder gå ut på willsamma vägar i högt gräs.

De måste då wänta, och tiden blir den wäntande lång. De företogo sig att närmare undersöka stugan; hwem wet hwad de der funde upptäcka?

Antonia fann på den gamla nedröfta och dammiga wäggen flera både ömma och löjliga verser, hwilka hon deflamerade med tofrolig högtidlighet. En lydde så här:

Sköna flicka på ditt nannam tugga!

Jag dig följer som din egen skugga.

Och derunder hade en spjufwer skrifwit:

Gjorde jag nu rätt, så skulle jag dig lugga.

En annan lydde så:

Och så jag har varit

I Arcadien,

Men nu har jag farit

Derifrån igen.

Uck så ömt och rörande! utropade Antonia. Men

här skall du få höra en ännu känslofullare vers:

Farwäl! förgät ej mig!

Hur lifwets öden randas,

För dig, för dig jag andas,

Beathe Sophie, för dig!

Beate Sophie, det är ju mormors förnamn! ut-

ropade Maria.

Det kan wäl mången annan än mormor ha be-

tat Beate Sophie, swarade Antonia och fortfor att

deklamera uppåt wäggarna. Men slutligen blef det

stumt, så att hon icke mera såg, och så satte sig båda

systarna åter wid spiseln.

Wet du hwad? suckade Maria.

Hwad då? frågade Antonia.

Vi måste bli här i natt. Så som det nu fortfarande regna och blixtra, kunna vi ej gå ut och förwilla oss i skogen till natten.

Åh ja! suckade Antonia. Men jag är så hungrig.

Derför wet jag råd, svarade Maria (hon wistte råd för allting). Jag har läst i någon bok att Araberne i öknen ofta nöja sig med en hand full koft ris till aftenward.

Enris eller fräfris? gäckade Antonia. På hwilketdera ännar du koka soppa?

Wänta, får du se! Och derwid frantog Maria ur sin flädningssicka en hop risgryn, hwilka hon gerna brukade äta torra, som flicfors wana är, innan de wugit från barnsederna. Derpå torfede hon pannan mycket ren, satte den ut i regnet, fick deraf litet watten och lade så risgrynen för att kokas. Om en stund woro de färdiga, och när hon sedan öfwer dem utkramade litet äkerbärsaft, smakade de förträffligt.

Du hittar alltid på du! sade Antonia.

Nu sökte flickorna ut åt sig den renaste bädden, i hwilken fanns alldeles torrt hö, och lade sig der till hwila, sedan de försökt att stänga dörren så godt de kunde. Snart sof Antonia godt.

Men i Marias ögon kom ingen blund. Hon

tänkte uppå huru oroliga deras föräldrar nu skulle vara för deras skull; hon tänkte på gamla mormor, på verserna på väggen och tusen andra saker, som komma för en, när man ej kan sofva. Hon försöfkte alla de konstur man brukar för att locka sömnen på ögonlocken; hon tänkte på det tråkigaste hon wiste, den gamle snusande häradsböfdingen, som alltid wille pussa henne med sin otäcka mun; hon räknade från ett till trehundra-tre-tiotre: ingenting hjälpte.

Slutligen wände hon sig om. Då föll hennes öga på det mörka hörnet der midtemot; der lyste någonting så klart som eld, och likwäl war skenet hwitare och blefware än eldsken. Swad, hwar det? Har jag werkligen tappat ett eldskol dit från spjeln? tänkte hon.

Det måste hon se åt. Hon steg upp, hon gick dit. Nej, det war ingen eld, det war ingenting annat än det gamla halfmörkna trädet, som lyste i mörkret. Maria såg derpå en stund med nöje. Då war blef hon ett stycke derifrån en annan liten punkt i väggen, som äfwen lyste, men med ett ännu hwitare sken. Det är också ruttet träd, tänkte hon och tog med handen derpå. Men nej, det war intet träd, det war en liten ring, som der satt djupt instucken i wäggsprin-

gan. Med möda fick hon den ut och såg nu, ehuru det war mörkt, att skenet kom från en liten diamant, som war infattad i ringens flack. Hvilket fynd! och hwad det pröfwade Marias tålmod att icke nu genast få betrakta ringen närmare! Hon satte den då på sitt finger och återwände till bädden. Och nu lät icke Nuffu Matti länge wänta på sig.

Säfert har ni hört talas om Sjäderholmarna? Der war Maria hemmastadd, som alla goda barn, och de gyllene drömmarna fladdrade på himmelsblåa wingar fring hennes bädd. De togo henne wid handen, de förde henne sjuttio år tillbaka i tiden; der såg hon gamla mormor wid sjutton års ålder, så glad, så leende, så öm och wacker som Maria sjelf. Hon sitter här i samma gamla stuga, der Maria nu sofwer — men då skulle man ha sett stugan, så hwit och ny och wacker war och så den! — och wid sidan af den sjutton-åriga mormor står en wacker gosse om tjugu år i sjömansdrägt, — de rensa båda här — de se på hwarandra . . . af hwilka ögon! war det gamla mormors ögon? . . . ja ja, det war desamma, men för sjuttio år sedan! . . . Då tar den wackra blonda gossen hennes hand, kysser den, störtar ut . . . och seglar bort i ett skepp på hafwet! O hwad gamla mormor

gråter . . . alltid så säger jag gamla mormor; hon var ju sjutton år! . . . o hwad hon gråter, den sköna ljufwa unga flickan! Der komma hennes systkon in i stugan, alla med forgar fulla af bär . . . de slå en ring fring gamla morm . . . fring den älskade unga systern, de dansa fring henne, de wilja trösta och glädja henne, men hon gråter . . . gråter och ser bort mot den blanka förswinnande randen af blåa hafwet i norr!

Maria wäfnade och såg sig omkring. Borta war den unga sköna flickan som gret, borta war den nya wackra stugan. Hemma i Albano satt gamla mormor nittioårig och blind, och Maria låg i den förfallna gråa stugan, som hotade att instörta. Det kändes så underligt i Marias hjerta.

Lifwäl sjönt hon åter i de wänliga drömmarnas armar, och nu förde de henne sjuttio år framåt i tiden. Hwad ser hon! är detta holmen? hur olif sig sjelf, och ändå hur lif! Borta är gamla stugan, borta utan spår, utan att någon lefwande på jorden wet att den funnits, blott Maria wet det, hon ensam. På det ställe der den stått, och der villorna stått, och öfwer hela den fordom gröna holmen, sträcka sig nu gator och torg med höga hus; rullande wagnar, hwim-

lande menniskor ila der fram, der är lif, buller och rörelse, staden är flyttad hit ut från deß förra olämp-
liga plats på fasta landet, och sedan det skett, har den
blifwit fyrdubbelt så stor, folkrik och wälmående . . .
Uck men hwar äro nu de sköna åkerbären, de ljuwa
sångfågellarna i lundernas ensliga frid? De hafwa flytt
för bullret, de triswas icke i de granna trädgårdarna,
som öfwerallt äro anlagda wid stränderna. Se dit,
der kommer en mycket gammal gumma, omgifwen af
sina barnabarnsbarn. Hon är lam i sin fot, hon kan
ej mera gå, hon bäres i en stol; hon är döf, hon kan
ej höra, men hon är likwäl icke blind, som gamla
mormor. Hon ser så god, så älskwärd ut i sin höga
ålderdom; säg, hwem kan hon wara? Maria ser henne
i drömmen, betraktar henne noga, älskar henne, kysser
hennes hand, men känner henne icke . . . Då hwiskar
en röst i hennes öra: det är du sjelf, det är Maria
efter sjuttio år! . . . Då spritter Maria till, i söm-
nen, det kännes åter så underligt fring hennes hjerta,
hon wille gråta af både sorg och kärlek, men hon kan
icke . . . hon känner sig så gammal, så gammal, hon
är ju den döfwa och lama nittioåriga gumman, som
sitter der i bärstolen . . . hon ser tillbaka . . . långt
tillbaka! Hon står nu på det ställe, der fordom gamla

stugan stått och der nu ett litet lusthus höjer sig med ljusröda sidengardiner och en liten wimpel på taket; hon säger till sina barnabarnsbarn: kan ni tro', att här stod fordom en gammal förfallen stuga, som hade så många många minnen att förtälja. För ett hundraådratio år sedan stod här på samma ställe min mormorsmor och sade farwål åt en glad gosse, som for bort på hafwet och aldrig kom igen . . . och för sjuttio år sedan, då jag sjelf war ung och barnslig, förwillades jag med min syster Antonia i skogen, wi söfwo öfwer natten i den gamla stugan och jag fann der en ring . . . då war jag sjutton år! . . . Och den unga flickan som stod närmast den unga wackra Maria . . . nej hwad säger jag: den nittioåriga wifnade, lama och döfwa gumman! . . . den unga flickan såg förwånad upp till den gamla i härstolen och sade i sin naiva ofkuld: är det möjligt att mormor ochjå warit sjutton år!

Då bles det åter så trängt fring Marias hjerta, hon såg en dimma sjunka ned öfwer lusthuset med de röda sidengardinerna och wimpeln på taket, och den ontöcknade alla föremål, äfwen den gamla i sin härstol och barnen som jollrade omkring henne . . . och Maria wafnade i detsamma och kände warma tårar falla

utför sina funder. Försträckt steg hon upp . . . War hon verkligen så wisnad och gammal och förfallen, som hon nyss sett sig sjelf i bärstolen? Nej, hon war lika ung, lika lätt på sin fot som förr, hennes funder woro fina, warma, mjuka och röda, hon kände det; hon såg på sina händer, de woro lika hwita och lena, som förr! Ja hon war ännu sjutton år, och hwad hon hade sett, och det som så underbart rört hennes hjerta och framkallat hennes tårar . . . det war allt en dröm!

War det allt en dröm?

Ja, ty nu sken solen så gladt in genom de söndriga rutorna i den gamla gråa stugan; åskan och regnet hade upphört och älskwärda doster fläktade in från lundernas grönska. — Maria for med handen öfwer sin panna; det war en dröm, sade hon sakta till sig sjelf; men hwilken dröm!

Än sof Antonia! Maria wäckte henne med en kyss, och så skörtade de upp sina klädningar, ty gräset war ännu ganska wätt, och sade stugan farwäl. Men de hade icke gått långt, innan de nära stranden sågo en båt, i den satt deras bekymrade far, som sjelf hade farit ut för att söka de förlorade. Och inom mindre än en timma woro de wid Albano igen.

Antonia hade mycket att berätta, när hon återkom hem, om äfswäddret, om den skrämiga gamla stugan och om de löjliga verserna, som stodo att läsa på dess väggar. Men Maria gick strax till gamla mormor, tog henne i famn, kyfste hennes wignade kinder och öfwerhöljde henne med sina smekningar. Ty hon kunde icke förgäta sin dröm, hon tänkte beständigt: sådan jag är har och så mormor varit; sådan mormor är skall jag och så blifwa. Och derwid tänkte hon på den wackra sjömannen, som for för ewigt bort på hafwet, och hon tänkte på jag will ej säga hwem, och på huru underbart det wore att efter sjuttio år tänka tillbaka på honom och på alla dessa ljufwa ungdomsdagar, hwilka hon nu lefte bort i glädje. Då stego tårarna åter upp i Marias wackra ögon; de stodo der ständigt på lur, så ofta hon war sorgsen eller mycket glad, den ömma goda Maria.

Kan mormor tänka, sade hon; jag har varit i gamla stugan. Der stod på väggen mormors namn, och hela natten har jag drömt om mormor besynnerliga saker.

Men den gamla hörde henne icke; hon höll blott Marias hand i sin och kände uppmärksamt på diamantringen, som war stucken på ringflugret. Ringen

. . . ringen . . . sade hon med darrande röst; hvar-
ifrån har du fått ringen?

Den fann jag i gamla stugan djupt instucken i
springan af en vägg.

Det är densamma! utbrast den gamla, böjde sig
ned, kysste ringen och satte den på sitt förtorkade finger.

Tack du Maja lilla, det är densamma, ja ja, den-
samma! Jag sökte den i går, jag; sökte den hela da-
gen och var icke i stånd att finna den. Men nu har
jag den.

I går, mormor! i går?

Var det icke i går? Nej det är sant, det är
flera veckor sedan. Det var när han for bort.

Den unga wackra sjömannen i den blåa tröjan?

Ja just han. Du känner då honom?

Han som rensade bår med mormor i gamla stu-
gan och sedan for bort på hafwet?

Densamma, ja. Du wet kanske icke att wi höllo
mycket af hwarandra. Wi hade hållit af hwarandra
alltjeden wi woro små, och wi woro jemmåriga. Han
var för mig som en bror, men han höll af mig mer än
man håller af sin syster. När han for bort för några
veckor sedan, sade han till mig: Beate Sophie, du
håller ej af mig såsom jag håller af dig; jag far bort

och kommer kanske aldrig tillbaka. Men här i stugan har jag gömt den ringen du såg i går; sök den, den är din! När du åter har den i din hand, då skall du weta att jag snart är tillbaka hos dig; men finner du den aldrig, så blir jag ewigt borta.

Och mormor sökte då ringen träget?
 Din jag sökte den? Dag och natt, natt och dag, men jag fann den aldrig. Jag sökte den sommar efter sommar, och han kom aldrig tillbaka. Säg mig du Majas lilla, det är kanske länge sedan han for? Det är kanske flera månader?

Nej mormor. . . Det war för sjuttio år sedan!
 Sjuttio år! . . . Barn, du har rätt, jag tänkte icke derpå; den dagen är för mig som i går; allt hwad deremellan ligger har flutit förbi mig som en flod, och ensam har jag blifwit qwar på stranden. Säg mig, hwad står der skrifwet på ringens insida?
 "1774. Jag kommer till dig!"

Han kommer till mig! Ja nu wet jag att han kommer, men icke han till mig, utan jag till honom. Han är i de ljusa rynder, der intet affsed mera finns. Der skall också jag wara innan fort. Då kommer han till mig . . .

Nej mormor, du får ej dö bort från oss!

Sörj icke du, Maja lilla! Den långa dagen har sin afton så wäl som den forta. Men lika mycket om dagen varit fort eller lång, blott den har varit from och förtröstansfull; då möter man qwällen med glädje och natten med ro, och den ewiga morgonen går sålig upp öfwer det förgångna.

Så talade gamla mormor med en himmelsk hängiswenhet, och när nästa sommar kom, stod redan det späda barnsliga gräset grönt öfwer hennes graf. Men Antonia och Maria foro med sina föräldrar åter ut till holmen, och det war samma tid i Augusti. Kom syster, sade Maria, låt oss se om den gamla stugan ännu finns! Må gå, sade Antonia, men nu skola wi ta jäfert märke på wägen. Och så gingo de.

När de kommo till den wackra fullen wid sjön, då fanns den gamla stugan icke mera qwar; den hade sammanstörtat under novemberstormarna förliden höst, en del af stockarna hade man släpat bort, andra, som woro de murfnaste, lågo ännu der jemte den stora hällen af gråsten, der flickorna kokat risgryn. Blott myggorna dansade ännu som förr öfwer den lilla ruinen, och den nedgående solen kastade sina wackra strålar af guld öfwer de förgångna minnens ödeblifna bo.

Hwad ser jag! ropade Antonia. Tomten är hus-
will, hans slott har ramlat, och nu flyttar han kanske
till Albano!

Maria hörde henne icke; hon såg på de ödsfliga
lenningarna af stugan, dem solen förgyllde lifasom en
framtid; och hon sade sakta wid sig sjelf: om sjuttio
år står här en stor stad med flera tusende menniskor;
och här på detta ställe står ett litet lusthus med wim-
pel i toppen och ljusröda sidengardiner. Och ingen
minns då mera att här har stått en gammal stuga,
der goda glada menskor bott . . . blott en gammal
gumma wet deraf . . .

Kom, Maria, kom! ropade i detsamma Antonia.
Här wera de allraskönaste, rödaste, raraste åkerbär!
Nej se hur de glimma, hur de dofta! Ack jag wet in-
genting herrligare på jorden, än riktigt stora mörk-
röda åkerbär. Tycker du inte detsamma, hwad?

Ack ja ja, låt oss plocka! sade Maria och log.
Och i detta friska leende förswunno både forntid och
framtid.

3. Pariser Hatten.

Det war engång en hatt, han war gjord af allrafinaste silkesfilt, och han glänste så att man funde spegla sig i honom. Han hade hwitt sidenfoder, och midt i fodret war en förgylld skylt, som underrättade werlden om att han war från Paris. Men oß emellan sagdt, så war han icke mera från Paris än de andra: skylten allena war från den stora staden, och det funde wara nog, ty skylten är ändå hufwudsaken här i werlden. Kanske war det derföre man betraktade honom med så stor beundran, der han stod på hattmakarens hylla och yfdes bland de andra hattarna, som icke woro från Paris, utan gjorda hos Tagerström i Helsingfors.

Kom mig inte för nära! brukade han säga till dem. Jag är från Paris, och mina förfäder woro silkesmaskar hos kejsaren af China. Förstår ni det, snask!

De andra hattarna drogo sig undan så långt de kunde; de tänkte wid sig sjelf: han är förnäm den der, hans förfäder woro silkesmaskar och våra woro rätt och slätt stallgummar. Det är en faslig skillnad; låt oss lemna honom i fred.

En dag kom der in till hattmakaren en ung bonddräng. Jag skulle wäl ha lust att köpa mig en grann hatt, sade han, för i nästa söndag skall jag stå brudgum.

Uhja, sade hattmakaren, der finns en från Paris . . .

Wasserratri! skrek drängen och satte den på sitt hufwud. Nej hwad den är fin i skinet! Den kan wäl allt kosta en silfverrubel?

Han kostar wäl fem, sade hattmakaren.

Kostar han fem? Det är ju en hel piglön! Tacfar så mycket, jag förtjenar mina pengar sjelf, och jag wet hwad de duga till.

Och så tog han en grå polkahatt, som war en af de billigaste; i den satte han en röd tuppfjäder och en gul tulpan, och så gick han förnöjd sina färde. Men pariser hatten tyckte en sten falla ifrån sitt hjerta: hwad skulle hans förfäder silkesmaskarna ha sagt, om han kommit på en bondes ofammade hufwud! Polkahatten kunde wara god nog, den hade ej education, fast den hade ett grannt namn; den war en

sådan en lustig thure, som passade förträffligt ihop med tuppfsjädern och tulpanen som taf åt en drängsfysionomi.

Jag kan undra hwad mitt öde blir i werlden! suckade pariser hatten. Här i landet finns ingen som är mig wärdig.

Emellertid så kom der slutligen en hög och förnäm herre in i hattmakarebutiken; han war . . . låt mig se, han war . . . en markis. Ni har wäl inga hattar här? sade den fine herrn till hattmakaren.

Om hans nåd behagar se på hyllorna . . .

Hwad! Ni ämnar wäl inte bjuda mig de der simpla figurerna? Ni har wäl ingenting från Paris? Ahjomen, här är en hatt från Paris.

Låt se! Ja den kan wäl möjligen anstå mig. Den kostar wäl fina tio silfwerrubel?

Ja precis så kostar den.

Nå godt, jag tar den. Hör på, min wän, skrif upp den på min räkning!

Och dermed tog han hatten och gick. Se på den, tänkte pariser hatten, den är då karl för sin hatt! den anstår mig! Ack om mina förfäder silkesmaskarna skulle se till hwilken heder jag kommit! Och derwid suckade han af förtjusning, så att det hwita sidenfodret och den förgyllda skylten hoppade inuti honom.

Markisen gick som en kung så stolt öfver gatorna; nej hwad säger jag, han åkte i en liten kofett droshka med förgyllda hjul, och hatten på sned, det förstås. Allt folk sågo på honom med förundran och sade: förs en så wacker hatt! Det kan man då se, att den herrn behöfwer hufwud, ty på hwad skulle han annars sätta sin gentila hatt? — Och hatten hörde nog detta; han blef så uppblåst af beundran öfwer sig sjelf, att swettremmen sprack inuti honom. Jag måste lägga band på mina känslor, sade han till sig sjelf. Jag spricker, jag spricker, och det passar sig inte, ty jag har edukation och jag wet hwad jag är skyldig min reputation.

Markisen gick i förnåma sällskaper, och så hände sig att hans hatt en afton kom i sällskap med flera de superfinaste fruntimmershattar i en tambur. En i synnerhet war den allra sötaste och finaste; hon war af ljusrödt crêpe med en liten hwit törnos på insidan. Hon kunde tala fransyska, ty modehandlerskan, som gjort henne, hade en wän, som sett en modejournal, som war tryckt i Paris. Markisens hatt slog sina krockar för damerna, det kan man föreställa sig, och mest af alla kurtiserade han den ljusröda. Wi kunde just bli ett par! sade han på sitt fina wis och

skrynklade sig både in- och utvändigt, så söt gjorde han sig,

Den ljusröda flåttade helt sirligt med sina band och sade: je vous aime, det vill säga: har du pengar?

Swad det beträffar, sade pariser hatten, så har jag hwitt sidensoder och en förgylld skylt. Debutom är jag från Paris och mina försäder woro silkesmaskar hos kejsaren af China.

Me voila! sade den ljusröda, det vill säga: jag tar dig med det förbehåll att wi bo skilda i hwar sitt klädstäp och för resten gå tillsammans med vårt herrskap på spektaklerna eller någon gång träffas i tamburerna.

Och så förlofwade de sig.

Pariser hatten war nu helt skrynkelig af glädje, och så följde han sin herre hem. Men andra morgonen hände sig icke bättre, än att en oborstad fiskal helt bittida infann sig i markisens boning och gjorde utmätning på allt hwad der fanns, nemligen: tjugu par franska handskar, sexton frackar med benkläder, fjorton sidenvästar, tolf chemisetter och lösfragar, en gitarre, fyra romaner, ett par lösmustacher och pariser hatten. Alltsammans fördes till auktionskammaren, och der skulle det säljas för att betala markisens skul-

der; droshkan, den hade wagnmakaren tagit långt förut.

O, suckade hatten, hwad skulle mina förfäder silfvesmaskarna säga, om de wiste detta! Men så tröstade han sig med att han förmodligen skulle blifwa wäl betald.

Auktionsdagen kom, och hwarjehanda folk infann sig för att ropa. Der gick allt för röfwarpris, ty markisen war en så spenslig karl, att hwarken hans handskar eller hans frackar passjade åt någon. Slutligen såldes ochså hatten. En slagtare ropade tio koppek, men en garfware höjde priset, och så föll klubban slutligen för en silfwerubel. Det war ändoç något, och för det budet stannade en betjent i grannt livré. Åh, suckade hatten, hwad skulle mina förfäder säga! men mera fick han icke tid att framsucka, ty betjenten grep honom temligen hårdhänt, mönstrade honom på alla sidor och sade: hwad pocker, swettrennen är ju sprucken på honom och fodret alldeles skrynfligt! — Om betjenten wetat att det ena hade skett af högfärd och det andra af kurtis!

Hwad skulle hatten göra? han måste wäl trösta sig med att hans ägare bar guld på fragen och satte på honom en kofard af oäkta galon. Men det wärsta war att betjenten tjenade hos samma förnåma dam,

som hade den ljusröda crêpehatten, med hwilken pariser hatten förlofwat sig i tamburen! Nu fick fästmannen stå bakpå wagnen, medan fästmän stoltiserade inuti. Söta du! söta du! ser du inte att det är jag? skref pariser hatten. Men den ljusröda hade knappast märkt hwem hon hade bakom sig, innan hon släktade på sidenbanden och utropade: si done! det will säga: du kan fara dit pepparn wezer, jag umgås inte med sämre folk!

Det är dock odrägligt hwad wißt folk är högsfärdigt! tänkte pariser hatten. Hon borde weta, den lollan, att jag är från Paris och att mina förfäder woro silkesmaskar hos kejsaren af China.

Betjenten gick icke i så förnämt sällskap, som fordom marfisen, ja det hände icke sällan att han i tysthet gick uppå frogarna. Der kom hatten i kamratskap med idel pack, för hwilket han skulle ha skämts ögonen ur sig, om han haft några. En och annan gång fick han punsch och bränwin öfwer sig, och så fick han smak för att suppa. Men hwar gång han tagit sig ett glas, sade han till sig sjelf: nu skall jag inte dricka så att det syns på mig; jag är från Paris, jag har edukation och wet hwad som passar sig. Stackare, det syntes nog på honom! Den fina

silkesfilten war alldeles nedsläcktad, fodret lifafå, och hans förgyllda skylt tog frögarmor ifrån honom och satte på en bränwinsflaska, för att funderna måtte tro att hon hade bränwin från Paris.

En natt blef han bortbytt och kom i händerna på en gejäll, som åter pantsatte honom för tjugu koppek hos en jude. Juden war en förståndig man, som förstod att dra nytta af allting, och så putsade han upp den affigkomna hatten och sålde honom för femtio koppek åt samma slagtare, som bjudit tio koppek för honom på auktionen. Slagtaren hade en piga, som hade af en kammarjungfru köpt sig en urmodig utsliten crèpehatt, och när man såg noga derpå, war det ingen annan än den kofetta ljusröda, som hade förlofwat sig med pariser hatten i tamburen. Den ljusröda märkte snart att hon åter kommit i sällskap med sin gamle fästman. *Mef monsieur, sade hon, comment vous portez-vous?* det will säga: nu får du mig igen, om du will ha mig! ty hon hade allt sin förnåma wana qwar att tala fransyska. Men pariser hatten hörde icke på det örat. *Pighatt, sade han, du bör weta att jag är från Paris och att mina förfäder woro silkesmaskar hos kejsaren af China. Förstår du det, du*

utslitna urmodiga köksträsa! Du har ju icke så mycket som dina sidenband i behåll.

„Och du har icke engång din skylt! sade crêpehatten, som i förargelsen glömde att hon icke kunde någonting annat än fransyska.

Ja om pariser hatten nu blott hade haft skylten, så hade hans öde varit drägligt nog, ty slagaren var en ordentlig man, som höll honom bra och borstade honom hvar söndag. Men utan förgylld skylt, hvad duger man då till här i werlden? Pariser hatten var alldeles af den tanken, och det gjorde att han hade hjertans ledsamt hos den hederlige slagaren. Han funderade nu på fullt allwar att rymma, och det dröjde icke länge, innan han fick tillfälle dertill. En mörk afton, när slagaren kom hem från en begrafning, begagnade sig hatten af första påbliga windpust och tog till flykten. Husch det bar af, han föresatte sig nu att åter söka rätt på sin marfis, och så trillade han hela långa gatan utföre. Men o jemmer, hwilken färd war icke detta! Gatan war full af smuts, och huru fint än hatten trippade med sitt nätta pariser-sätt att drilla omkring, kunde han likwäl ej undgå att blifwa illa medfaren. Redan war han i begrepp att taga sin tillflykt i en portgång, då olyckan kom öfver

honom i skepnad af en wagn . . . kratsch, så rullade wagnen öfwer honom, och der låg han halfdöd och förfrosjad i gatsmutsen. Han kunde knappast tänka — och en hatt brukar dock tänka, när han har hufwud uti sig — men en sak föreswäfwade honom i denna hans förnedring, och det war en fundering hwad hans förfäder silkesmaskarna skulle säga, om de såge honom i denna belägenhet.

Ändtligen grydde morgonen, och nu kommo några piltar gående till skolan. Se der är en gammal hatt, sade de; låt oss sätta den på fattiggubbens hufwud här wid fyrhörnet. Och det gjorde de.

Pariser hatten satt nu på denna owanliga plats och såg allehanda warelser passera förbi. Först såg han den unga bonden, som engång welat köpa honom. Polkahatten med sin tuppsjäder och sin tulpan satt ännu qwar på bondens hufwud och såg helt munter och ny ut. God dag, kamrat, skref han, der har du allt hwad jag kan ge dig, och så skickade han honom med vinden ett blad af sin tulpan.

Behåll du dina allmosor, ropade pariser hatten, jag har edukation och jag wet hwad som passar sig. Jag hade fordom en förgylld skylt och mina förfäder ha varit silkesmaskar hos kejsaren af China.

Kära du, det har jag hört hundra gånger, sade polskahatten. Kan jag inte vara dig till någon nytta?

So dermed att du går din väg, sade pariser hatten. Det gamla högmodet satt qwar uti honom.

Men nu kommo der andra åkande och gående, bland dem äfwen markisen, som nu hade gift sig med en rik mansjell och war, om möjligt, ännu präktigare än förr samt bar en spritterny modern hatt. Herr markis! herr markis! skref den gamla hatten, som nu satt på fattiggubbens hufwud: Jag är från Paris, herr markis!

Det ser inte så ut! skrattade markisen och for förbi.

Slutligen kom äfwen pigan med den ljusröda hatten der förbi. Bonjour, monsieur! ropade den ljusröda, som nu hade återfått både sitt furage och sin fransyska, det will säga: min wän, du har nu blifwit nattmössa åt en fattiggubbe; war lugn, jag will ej mera ha dig till man!

Det går för långt; nej det hårdar jag icke ut med! skref pariser hatten. Hon borde weta, den tofsan, att mina förfäder warit silkesmaskar hos kejsaren af China. Jag har edukation, jag är icke wan att höra oanständigheter. Nej, jag står icke längre ut, jag hoppar i forsen.

Hopp, der tog han ett skutt från fattiggubbens

huswud och trillade åter med vinden längs gatan. Men han hade icke kommit långt, innan en sotargosse med sin granrisruska blef honom warse och tog upp honom. Wißt är han något för usel, sade sotargossen, men alltid kan han duga i skorstenarna.

Wet hut, skorstensfejare! inföll hatten. Jag är från Paris, jag har edukation och mina förfäder wore kejserliga silkesmaskar.

Bryr jag mig om dina förfäder! sade sotarpojken. Det är nu inte fråga om dem, utan om hwad du duger till, och jag tänker bära sot uti dig.

Men är du galen? jag har haft förgylld skylv och hwitt sidenfoder, utropade hatten i sin häpnad.

Hwad angår det mig hwad du haft? sade pojken, och så bar han sot i honom. Och sotaren war en liten lustig pojke, som gerna sjöng sina glada wisor, när han genom den långa mörka skorstenen kommit högt upp i dagsljuset uppå taken. En dag stod han kappraf ofwanpå den högsta skorstenen i hela staden. Jag får wäl lof att klä mig grann, när jag är en så högt uppsatt man, sade pojken; och derwid slog han ut sotet och satte hatten på sig. Så kom då pariser hatten ännu engång i werlden att blifwa en hög person. Om han nu bara hade haft sin förgyllda skylv!

Men den war för ewigt borta. Bid det nu sotaren stod uppå taket, kom en stormil och ryckte hatten från hans hufwud. Aldrig såg han den mer, och aldrig jag heller. Ty hatten for och for och stoadnade icke, innan han fastnade fast i månen. Och som han war mycket sotig, gjorde han der en förfärlig månsförmörkelse. Gubben och gumman i mån höllo just uppå att läsa sagan om fyrstuppen, då det i hast blef mörkt omkring dem. De gingo ut att se hwad det war och funno pariser hatten, som sotat ned halfwa månan. Sådan skräpuf! sade de.

Wet ni inte att jag är från Paris? sade hatten. Jag har edukation, jag wet hwad som passar sig. Jag har ochså haft en förgylld skylt och mina förfäder woro silkesmästar hos kejsaren af China.

So du ser så ut! sade gubben och gumman i mån.

4. *Madigundis' penna.*

Sögt i den blåa rymden fågeln swingar;
Det är en swan; när glada wåren stundar,
Till flygt hon spänner sina hwhita wingar
Och ilar norrut öfwer fält och lundar.

Mot mörka skyn derborta, blyxtens moder,
Hur hwit hon skimrar, lik en wacker stjerna!
Hon simmar nu på lustens gyllne floder,
Som förr hon sam på dalens ström så gerna.

Till jorden ser hon ned, till menskohwinlen,
Der allt arbetar, lider, längtar, hoppas,
Der alla ögon se hwar dag mot himlen,
Och rosor dö hwar dag och rosor knoppas.

Långt under swanen på den gröna ängen,
Der går en liten pilt med ljusa lockar;

Han jagar fjärlar uppå blomstersängen,
 Bland ochså han blåa sippor plockar.

Han är så glad, ty fina lexor många
 Dem kan han nu precis som lärarn sade;
 På ängen tar han skutt så långa, långa,
 Som sjumilsstöflar han på föttren hade.

Och hopp och hej! det finns ej bäck, ej dike,
 Som ej den lille pilt kan öfverspringa;
 Det finns ej träd så högt i skogens rife,
 Uti hwars gröna topp han ej kan swinga.

Dock, hwad är det? Från höga molnet ofwan
 En snöhvit fjäder fladdra ses och falla;
 Från swanen, som deruppe syns, är gåfwan,
 Den faller bland de wäna blommor alla.

Ach hwilken prächtig fjäder är ej denna!
 Så mjuk! så hwit! min skall den fjädern blifwa;
 Jag just behöfwer mig en wacker penna,
 Jag har så många stilar än att skrifwa.

Så gömmer han den i sin lilla tröja
 Och springer dagen ut med swanens gåfwa;

Men qvällen kommer; då får han ej dröja,
Han måste hem att på sin lexa sofwa.

Och natten är till ända, morgon randas;
Ur söta fången måste gossen flifwa;
Fast vårens dofter genom fönstret andas,
Han måste inne bli, att stilar skrifwa.

Förskriften fram, den engelska, med höga
Och sirligt krökta nåtta frumiluren!
Ät för des rundning har ej gossen öga;
Ut ser han på den strålande naturen.

Men det war sannt! Sin wackra swanefjäder,
Förstås, den måste han på stund försöka;
Med den — och deråt han sig barnsligt gläder —
De engelska frumbugter will han kröka.

Nu är den skuren, nu i blåck den doppas;
Nu börjar han . . . Swad nu? Månn än han drömmar,
Fast nyß han waknat? Det will jag ej hoppas;
Lifwål . . . lifwål sig pilten rakt förglömmar.

Han skrifwer rasht, så snabbt den far, hans penna!
Fullskrifwen snart är hela långa sidan;

Men aldrig skref han förr en stil som denna,
 Och wist han swiker lärarens förbidan.

De engelska, de nättå krumilurer,
 Det är ej dem, det är ej stil han skrifwer;
 Lif så de swarta, sirliga figurer,
 Enlywar af dem ett lustigt wäsen blifwer.

För gossens ögon hur hwar bokstaf dansar,
 Som elfwor små, som kungar med sin krona,
 Som hjeltar med sitt swärd, som mö med fransar,
 Som féer, hwilka uti guldmoln throna!

Och genom fönstret wärens dofter stiga,
 Och wärens windar in i rummet gunga;
 De täcka blommor träda fram och niga,
 Och alla fåglar stämma upp och sjunga.

Och liten pilt han sitter der betagen
 Och skrifwer, skrifwer och ånyo skrifwer . . .
 Han kunde sitta der Guds långa dagen,
 Och acf likwål allsingen stil det blifwer.

Ty när han ser . . . på hela sidor långa,
 Han skrifwit sagor, wackra, glada ömma,

Om vårens fjärlar och om blomstrens ånga
 Och himlens englar, som i skyn sig gömma.

Han ser, han läser, hoppar, skrattar, gråter,
 Och bäst han gråter, ses på nytt han skratta;
 Han är så yr, han läser, läser åter . . .
 Nej sådant hejveri kan han ej fatta!

Är pennan trollad, eller är den lille?
 De sägor, som på pappret flöto lätta,
 Det är som han dem alla minnas wille,
 Men aldrig han hört någon dem berätta.

Då står den gode lärarn wid hans sida
 Och läser obemärkt hwad gossen diktat,
 Hans stränga ögon bli derwid så blida . . .
 Månn för sin stil den stackars gossen pliktat?

Åh goda, goda, bästa herr magister,
 Förlåt! Jag efter förskrift wille skrifwa,
 Men trollad denna hwita penna wist är,
 Ty all min stil jag sett till jagor blifwa.

Då ler den gode lärarn: du kan finna,
 Att sällsam pennan är: en skänk jag anar

Af Radigundis, swanornas furstinna,
 Som stundom högt i gyllne sky man spanar.

Ibland när våren allt i grönska kläder,
 Och uppå fältet leka barnen alla,
 Då låter Radigundis snöhwit fjäder
 Ut sina rika stora wingar falla.

Den fjädern är förtrollad. Hvem den tager
 Och skrifa vill med den, skall sig förundra;
 Till stilar, zifferor syns ej spår, ej dager,
 Men sagor, wisor blir det många hundra.

När jag war liten, fann och jag en penna
 Från Radigundis' hwita wingar tagen;
 Hon war så mjuk, så len, så fin som denna,
 Och sagor skref jag wackra såsom dagen.

Men pennan nöttes ut, förgicks, förstördes;
 Då tog, som andra, jag från gåsens wingar
 Wäl många dusin pennor; . . . dock ej rördes
 Mitt wäsen mer i ljufwa sagoringar.

Jag skref . . . jag skref wäl zifferor många tusen,
 Och lärd latin och nyktra perioder,

Men skymda woro för mitt öga ljusen,
 Och i mitt hjerta torfat diktens floder.

Mer flof än jag, göm Radigundis' fjäder!
 Låt se att wäl din wackra skatt du wårdar!
 Med den förgås hwad nu ditt öga gläder,
 Din sagowerld, de drömda blomstergårdar. . .

Med undran hörde liten pilt det ordet.
 Nej ja, han lärarns warning ej will glömma,
 I låsta lådan af det stora bordet
 Den wackra pennan will han troget gömma.

Så hände sig att dagarna förgingo,
 Och weckor, månader och år förswunno,
 Helt nya banor piltens tankar fingo,
 Helt nya känslor i hans hjerta brunno.

En dag den fordue lärarn honom möter:
 Hur stor du blifwit! knappt man kan dig känna.
 Med fröjd jag hör att bra din bok du sköter,
 Men säg mig: har du Radigundis' penna?

Den pennan? . . . swarar ynglingen förlägen . . .
 Nej ja jag mins, den gömde jag i lådan . . .

- Och sedan, säg mig, hwart tog pennan wägen? . . .
 — Till wäderbössa tog jag den i wädan.

— Din egen fröjd du då förspillt! — Nej banna
 Mig ej därför! Gåspennor har jag många;
 De duga nog, de äro lika granna,
 Och nya dun kan jag ur lusten fånga.

Ett ord dertill ej mera lärarn sade,
 Men båda gingo ut på ängen stumma;
 Och der war wår, der sjöngo fåglar glade
 Och fjärlar fladdrade fring hwarje blomma.

Rot mörka styn der borta, blyxtens moder,
 Den hwita swanen skimrar lif en stjerna;
 Hon simmar der på lustens gyllne floder,
 Som förr hon sam på dalens ström så gerna.

Det Radigundis är, hur skön hon swäfwar
 Högt i det fjerran blå! . . . Deß dun att fånga,
 Förgäfwes wäntar gossen; hur han sträfwar,
 Han nöjas får med gåsens pennor många.

5. Knut Spelewink.

Hwem är du, lille pilt, som möter mig så ensam i skogen midt i kalla wintersnön?

Jag är Knut Spelewink. Men hwem är du?

Hwarför blef du ej hemma hos far och mor, hellre än att gå och frysa i skogen?

Far är död under snön, mor sitter bland Guds englar i himmelen, stysmor förde mig ut i skogen.

Då har du varit en elak gosse?

Jag wet icke, det är wäl möjligt. Ut fördes jag för det att stysmor icke kunde tåla min pipa.

Din pipa?

Jag har en pipa, som någon glömt wid stranden af skogsjön, der jag hittade den. Tre toner kan man blåsa på den: pi, py, pu. Alltsedan jag begynte spela hela dagen derpå, har stysmor kallat mig Knut Spelewink. Men hwem är du?

Jag är gubben i berget.

Och hvarför går du så ensam i djupa snön, och hwad drar du efter dig på kälken?

Det är bara ett dusin jernstänger.

Du är trött; låt mig hjälpa dig!

Deßa ord byttes på skogswägen en winterdag mellan en liten pilt i trasig tröja och söndriga skor samt en kort och mager gubbe, som pustande släpade efter sig en stor kälke. Knut Spelewinck fattade i repet och drog af alla krafter, och så kommo de båda till en stor sten i skogen.

Här bor jag, sade gubben.

Bor du här?

War icke blyg, utan stig in bara!

Knappt war det sagdt, innan stenen öppnade sig midt uppå och wisade en lång gång, som gick ned i berget derunder. De stego nu båda dit in, och efter en stund kommo de till ett stort underjordiskt slott, som innan och utan glänste af guld, silfwer och ädla stenar.

Bor du här? frågade goßen ännu engång.

Som du ser, swarade gubben. Och will du weta hwem jag är, så skall jag säga dig det. Jag är bergafungen, som råder öfwer hela denna nejd, och i

morgon skall jag hålla bröllopp åt min dotter. Allt mitt folk har dertföre så mycket att göra, att jag sjelf måste ut för att hämta mat till brölloppsbordet.

Jag tyckte du sade att det war jern du drog.

Wist war det jern; det är min favoriträtt. Här i berget ha wi fullt opp med silfwer och guld, som du ser; det äta wi i hwardagslag, än smält, än hamradt i kakor som knäckebröd; men jern finns icke närmare än tjugu mil härifrån. Du har wäl aldrig ätit jern?

Nej min själ jag det gjort.

Då wet du icke huru herrligt det smakar, när det är alldeles hwitglödgdadt eller smältande. Jag skall glödga dig ett par skeppund till frukost i morgon.

Nej tack wackert! sade Knut Spelewink. Gif mig hellre ett fat risgrynsgröt med socker på.

Oh du förstår dig icke på det som är godt. Du du icke håller till godo med smält guld eller smideslagg, så wet jag icke hwad jag skall bjuda dig. Kom hit, skall jag stoppa dig in i ugnen, att du riktigt får värma dig! — Och med dessa ord grep gubben lille Knut i håret och war i sin wälmening färdig att fasta honom in i en förfärligt stor brinnande ugn, der en hel mängd små swarta dwergar ifrigt syblade midt i

lågorna, alldeles som menniskor i wanlig kammarwärma.

Är du tofig! skrek Knut Spelewink. Jag brinner ju opp; låt bli mig, eller biter jag näsan af dig!

Nå nå, du är också fasligt ömtålig, bannade gubben. Om du icke håller till godo med hwarfen min mat eller min sängkammare, så är det wäl bäst att du går din wäg. Jag tänkte annars bjuda dig till pellsällare på min dotters bröllopp.

Nej tack skall du ha, jag will hwarfen swälta ihjäl eller briuna opp. Jag har ej ätit någonting sedan i går middags.

Nå farwål då, fräsmage! brummade gubben och stäckade en af de swarta att lysa honom ut. Wänta litet! utropade han, när Knut stod färdig att gå. Du har ärligt och beskedligt hjälpt mig att draga kälken hem; jag will belöna dig dertfore. Pipan som du hittat är min dotters favoritpipa, hwilken hon brukar begagna för att gäckas med menniskorna, när hon ej har något bättre att roa sig med. Jag skänker den åt dig, min goße, men du bör också weta att begagna den. Du bör weta att hwar ton har sin egen werkan. När du blåser pu, måste alla som höra dig somna, om ock elden sutte i deras rockstörten. När du

blåser py, måste alla som höra dig gråta, om de ock hölle på att dansa polka mazurka. Och när du blåser pi, måste alla som höra dig skratta, om de ock låge i dödens fåstar. Nu wet du hwartill pipan duger. Adjö med dig och lycka till!

Knut Spelewink blef icke litet glad att höra detta, och så kom han ur berget ut i skogen igen. Men som han war mycket hungrig, steg han på allt hwad han förmådde, för att få sig något till mats innan qvällen. Slutligen sedan han länge wandrat förs och twärs i skogen, såg han ett ljus på afstånd, gick efter det och kom till ett stort enstaka hus. Här bul-tade han på, och så öppnades dörren.

Der kom en ung och wacker fru emot honom och frågade hwem han war och hwad han wille. Jag är Knut Spelewink och will ha mat, för jag är hungrig, swarade han. Uck stackars goße, utropade frun, wänd då genast om och spring allt hwad du springa kan, ty här bor en menniskoätare, som helt säkert skall slagta dig och äta upp dig, om han får dig i sina flor. Skynda dig, min man, den grymme Bumburri-fex, är ännu borta, men jag wäntar honom hwart ögonblick hem, och då är du förlorad.

War icke rädd, föra fru! sade Knut; jag stöter

mig nog. Men gif mig nu någonting att äta, ty jag har ej smakat en bit sedan i går middags.

Och så steg han in i stugan. Der hängde fring wäggarna förfärliga yxor och slagtarknifwar, och genom öppna dörren till skafferiet såg man flera slag-tade menniskor upphängda som fårkroppar till vinterförråd. Uck kära barn, sade den godsinta frun, du rusar till din egen ofärd och jag kan icke hjälpa dig. Hvad vill du äta? Jag har ännu qwar ett barn-hjerta sedan min mans frukost.

Nej tack wackert! sade Knut. Gif mig hellre ett stycke fågelstef med lingonsylt och gurkor!

Sådant finns icke i hela huset. Om du ej vill äta menniskokött, så måste du nöja dig med torr mun. Men hör jag icke min man komma? Jo det är han! Göm dig fort här under bänken, annars blir du steft ännu i denna qwäll, ty min man äter allrahelst små gofvar!

Knut Spelewink tänkte wid sig sjelf: det skall han låta bli! Men ändock kröp han under bänken. Strax derpå kom menniskoätaren in och släpade med sig en ful gammal gumma, i hwilken Knut till sin förundran igenkände sin egen styfsmor, som naturligt-wis skrek och beskifwade sig.

Wälkommen hem, min gubbe lilla, sade frun helt inställsamt. Hur har jagten lyckats i dag?

Dåligt! eländigt! murrade menskoätaren. Sela dagen har jag ströfwat omkring och icke warit i stånd att fånga mer än denna magra skinnkrakan här — och derwid pekade han på den af förskräckelse halvdöda stysmodren. Gör det så här i fortsättning, bli wi utan vinterförråd, och då ser jag ingen annan utväg, än att äta upp dig sjelf, min gumma lilla. Men har du icke något till mats? Jag tycker mig känna luften af fristet blod; det skall smaka mig präktigt, ty jag är minsam hungrig som en warg. Medan du lagar till maten, skall jag göra af med fåringen.

Uck kära gubbe, du wet sjelf att det ej finns något färskt i huset; hwarifrån skulle jag ha tagit det?

Prat! Jag känner luften af barnkött.

Jag försäkrar dig, min gubbe lilla . . .

Åhå, mig lurar man inte så lätt! skrek menniskoätaren, gick raft fram till bänken, der Knut war gömd, drog honom fram och mumlade förnöjd: tack skall du ha, gumma lilla! du wille bara reta min aptit. Men hwem är du, lille pilt, som kommer mig så wäl till pass?

Jag är Knut Spelewink. Och hwem är du?

Jag? . . . Jag är en som tänker äta opp dig

på stället, lille walp! skrattade menniskoätaren och grep efter sin stora knif. Men Knut såg honom stinnt i synen och begynte helt oförmärkt blåsa: pu! pu! pu! Strax begynte den grymme mannen att gäspa och sträcka sig, knifwen föll ur hans hand och snart låg han själf raklång och snarkade på golfwet. Ut nu med er! hwiskade Knut till de båda qwinnorna. Spänn hästen för släden och far bort till byn, medan jag sköter om detta nötet som sofwer! Frun och styfmodren läto ej säga sig detta två gånger, och så foro de. Men Knut Spelewink gick ut, bommade dörrar och fönster till och tände så eld på hela huset. Der brann nu menniskoätaren, som warit hela nejdens skräck, och när någon frågade hwem som gjort det raska taget, swarades i hela bygden: Knut Spelewink.

War jag icke dum, som ej ställde mig själf på medarna när släden for? sade Knut till sig själf. Nu har jag ej smakat en bit sedan i går middags och måste gå vidare för att skaffa mig mat. Med dessa ord gick han.

Efter en stund kom han till en stor slätt i skogen. Här hade elfworna sopat en rund släck bar från snö, der såg man gräset, som nu war ganska gult, men det fanns ej bättre den årstiden. Och på det gula grä-

set dansade flera hundratusen små täcka elfvor i mån-
 skenet; de woro så finurligt små och så firligt smala,
 att man kunde tycka dem gå tvärs af wid minsta
 windpust. De buro små stjernor på hufwudet och
 woro klädda i finaste spindelwäf, och de minsta bland
 dem buro en glimmande frusen daggperla i skålen af
 en liljekonwalsj. Men midt i ringen woro några hun-
 drade af dem som woro de starkaste; de hade trädt en
 präktig gyllene ring med klack af rubin på en gran-
 qwist, och hwarothen af dem bar ett barr af qwisten,
 så att de tillsammans fingo den och ringen lystad öf-
 wer marken; och då hoppade alla de hundratusende
 deromkring, skrattade allt hwad de förmådde och gjorde
 de lustigaste frumsprång, allt under det de sjöngo:

Hej så skiner snön och stjernan är så grann!

Hej så fin är mön och tärnan lär få man!

Alla röda blommor drömma i sin sång;

Kall och död och stum wår ömma blomsteräng

Här i winter under foten slinter.

Ringen, ringen, ringen, feta kungens lyx,

Tugen, ingen, ingen wet hur tung den tycks! . .

Hej så skiner snön och stjernan är så grann!

Hej så fin är mön och tärnan lär få man!

Alla röda blommor drömma i sin sång;

Kall och död och stum wår ömma blomsteräng

Här i winter under foten slinter.

Och sedan de sjungit, hoppade de ännu lustigare och tofigare med så höga språng, att de stundom stego som raketer upp i månskenet.

Knut Spelewink tänkte wid sig sjelf: ha de stulit fungens ring, så kan det wäl icke wara någon synd att stjåla den åt fungen tillbaka. Derpå steg han ned midt på den bara släcken, der de dansade, och de foro undan hans fötter som en myggsvärm, när man med näsduken slår midt i deras kadrill. Ändtligen tog en elswa mod till sig; hon war hela tre tum hög och en af de största. Hon hoppade med ett skutt på hans arm, tog till orda och sade: hwem är du?

Jag är Knut Spelewink. Men hwem är du?

Jag är elfdrottningen och råder öfwer månskenet i hela denna nejd. Hwad will du här?

Goda ers månskensmajestät, jag har icke smakat en bit sedan i går middags och wille gerna ha mig litet till mats.

Gerna, om du håller till godo med en daggdroppe och hälften af en alldeles färsk snöflinga.

Goda ers månskensmajestät, jag skulle wäl hellre wilja hafwa ett rågadt fat biffstek med förlorade ägg och en duftig silbunke.

Min vän, du har alldeles för grofwa begär. Men emedan du för resten ser mig ut att wara en wacker gosse, så hade jag wäl lust att bilda dig till ett fint, etheriskt, romantiskt och kavalieriskt wäsende. Jag will låta dig äta luft och dricka månsken så länge, tills du blir rätt poetisk, det will säga rätt genomskinlig, och sedan kan du få en mera närande spis, såsom till exempel westans sus, tällornas sorl och turturduswornas kuttrande. Jag behöfwer i mitt hof en spelman, som kan de nya polkamazurorna. Du har kanske icke hört San Sacramento=polskan?

Oh hwad det beträffar, gemälte Knut, så har jag min pipa med mig. Om herrar och damer bjuda opp, så skall jag göra mitt bästa. Det behöfs inte något vis-à-vis.

Strax rangerade sig alla de hundratusende elfworna par om par, och de woro så förtjusta att höra modern dansmusik, att de redan på förhand gjorde himmelshöga hopp. Men we, hwad deras förundran blef stor, när Knut Spelewinck började spela: py! py! py! De gjorde de fasligaste små grimaser, emedan de gerna wille skratta, ty det war deras lif, och likwäl måste de nu gråta, gråta så jemmerligt, att det öfwer hela ängen blef ett snystande och ett lipande utan all

ända, så att det war både ömfligt och löjligt. Men Knut Spelewink stod icke ut med att höra deras jemmerlåt, det gjorde honom ondt om de små warelsernas fasliga nöd; han tog alltså ringen och gick sin väg, allt ännu blåsande py! py! ty de följde honom snysstade i hamn och hål, till dess drifworna bleswo dem för djupa och de måste wända om. Men ännu på långt håll såg han dem göra sina skutt öfwer snön, och de alla ihärdigaste slöto icke förr, innan Knut kom nära sjön och vinden begynte blåsa emot och drifwa de små som röl framför sig.

Det war stjerneklart och månklust och herrligt i skogen, men också mycket kallt. Knut klef på drifworna, frös och war hungrig, men klef ändå. Slutligen kom han till sjön, der hade allt watten frusit till is, och is och snö hade hopat sig till ett högt berg midt-uppå sjön. Här är ingenting att förtjena, tänkte Knut Spelewink och stod redan färdig att wända om, då han märkte att isen sken så förunderligt, och att stora snögubbar, som liknade ihjälfrusna menniskor, stodo på post fring isberget.

Stig in, war så god! ropades inifrån isberget, och Knut steg in. Här kom han i ett det präktigaste slott af is, wäggar och tak glimmade af snödiamanter

alla salar woro prydda med stora speglar af glanskis och golfwen woro beströdda med stjerner af rinfrost. Men under all denna herrlighet war det så kallt, att orden knappast kommo öfwer läpparna, innan de fröso fast i mustascherna. Nemligen för den som hade råd att bestå sig mustascher.

Ru kom der en styf jätte med hår af rinfrost, långt skägg af ispiggar och jacka af snöskara. Han tog Knut i hand, — och det war som när man rör wid kallt jern i 40 graders köld, — och sade till honom: hwem är du, lille pilt?

Jag är Knut Spelewinf. Hwem är du?

Jag är konung Froste, som råder öfwer hela denna isregion. Min anständighet är lika stor som min prudentlighet, och min ordentlighet kan endast täfla med min punktlighet. Jag har i nåder beslutat på gamla dagar att gifva mig med ett menniskobarn, och i min wishet har jag röfwat kungens dotter från staden, prinsessan Florinda, medan hon war ute att åka skridsko på isen. Men hon är mig alltför yr och munter. Jag kan ej lida folk som skratta; jag will hafwa en anständig och wördnadsfull stelhet omkring min person, såsom det anstår en stor furste, och dershöfve har jag uppfosttrat alla dessa mina undersåter till is-

flinpar. Och deri gör min wishet rätt; en isflimp är mycket afkningswärd. En isflimp förgår sig inte. En isflimp wet att sticka sig. Min wän, jag hade lust att göra dig till en isflimp!

Af ert nåd, jag har alltid tyckt om att snöbollas.

Min unge wän, du har sunda åsigter af lifwet. Till bewis af mitt wälbehag will jag doppa dig sju gånger i iskallt watten och derefter låta min hofmästare nordan blåsa uppå dig en sju gånger sjufaldt amper köld.

Af eders nåde, om jag bara först finge någonting att äta, ty jag har icke smakat en bit sedan i går middags.

Jugenting är lättare, min unga wän! Jag skall befälla mina snögubbar att hämta dig fruset qwicksilfwer och en portion glauskis.

Af eders nåde, om jag till exempel finge be om stekt gädda med färsk spenat och litet warm öloft!

Min wän, jag finner af denna din oförnuftiga begäran, att du behöfwer doppas icke sju, utan sjuttio gånger, för att lära dig iakttaga anständighetens regler. Snögubbar, gripen denne min unge wän och gören honom till is!

Af eders nåde, jag är mycket förtjust af er god-

het, men tillåt mig att åtminstone få doppas i sällskap med prinseßan Florinda!

Din bön är bifallen. Snögubbar, doppen prinseßan Florinda på samma gång, på det att äfwen hon må förvandlas till is, som är hennes bestämmeelse wid min sida!

Snögubbarne gingo nu af luttet wördnad med ryggen förut och hämtade prinseßan, som redan war till hälften dödfusen, samt gjorde sig med mycken wärdighet i ordning att doppa de båda menniskobarnen. Men Knut Spelewink hade undertiden i största tysthet framtagit sin pipa och begynte att blåsa: pi! pi! pi!

Strax förwredos den barske snökonungens stela drag till ett grin, som skulle föreställa löje, men som icke war annat än raseri öfwer den skrattlust, som oförmodadt fick makt öfwer hela hans person. Omöjligt kunde han motså sitt begär, han skrattade så att istapparna föllo af hans hufwud, skäggpiggarna af hans baka, snöskaran af hans kropp, och i hans föra islekamen knakade och brakade det, så att man hwarje ögonblick trodde honom remna i stycken. Och lifasä oemotståndligt skrattade allt omkring honom; snögubbarna föllo att sitta och gingo sönder, hufwudet hit, armarna dit; hela isberget hoppade, skakades och brast

i stycken och sjelfwa nordan tjöt af munterhet. Men mest af alla skrattade den sköna prinsessan, hon måste hålla sig för sidan för att icke få stygn, och Knut Spelewink war sjelf så betagen af löje, att han med möda förmådde hålla läpparna tillsammans, för att blåsa.

Nu tog han prinsessan i sin famn och gick med raska steg sin fos. Och småningom blef det morgon, ja det blef alldeles ljust, innan Knut Spelewink med sin prinsessa kom ut ur skogen. De woro nu icke långt ifrån staden, der kungen bodde i sitt marmorflott; och när de från skogsbrynet sågo ut öfwer slätten, warseblefwo de tvenne fullrustade frigshärrar, som just ryckte ut mot hwarandra i härnad.

Åh, suckade prinsessan, hwad hjälper det mig att hafwa blifwit räddad ur iskonungens flor, när jag ändå måste hafwa den sorgen att se mina båda bröder tåga ut med hwar sin frigshär för att slå ihjäl hwarandra! Käraste Knut Spelewink, du som är en så mächtig man, kan du ej förhindra en så stor olycka?

Jo jo, menade Knut, det wore wäl icke så stor konst, men jag skall uppriktigt säga dig, prinsessa, jag står icke längre ut, jag har ej smakat en bit sedan i förrgår middags och jag måste ha mig något till mats.

Åh allrafäraste min gosse, suckade prinsessan, om det icke är något annat som förhindrar dig, så se här får du tre gånger kysa min rosenröda mun!

Det kan allt vara rätt bra det, menade Knut Spelewink, men jag skulle likväl helst vilja ha en duftig djup tallrik varm ärtsoppa och mycket fläsk uti.

Åh allrafäraste min gosse, suckade prinsessan ånyo, du skall få en hel skål, du skall få en så, du skall få ett bryggkar fullbräddadt med soppa, när wi komma till min faders gård, men förhindra nu mina bröder att slå!

Wå gå då! sade Knut Spelewink.

Det war också hög tid, ty just nu rusade härarna i fullt språng emot hwarandra, så att snön yrde fring slätten. Men Knut Spelewink steg upp på en stor sten och begynte af alla krafter blåsa på sin pipa den första ton han hade till hands, och det war py! Strax begynte både soldater och generaler att gråta och snyfta, så att sablar och bajonetter föllo ur deras hand och man kunde tro att de alla woro dödligt rädda för sina unga lif. Detta forfor en stund, så länge pipan ljöd i deras öron, men när Knut Spelewink blef trött att blåsa, slöto också båda arméerna att snyfta och grepo till sina wapen, mera ondsinta och stridslystna än någonsin.

Nu har jag blåst för skåln, sade Knut, nu skall jag blåsa ur en annan ton för sån, om det hjälper. Och så blåste han pi! så att det pep i öronen. Strax begynte båda arméerna att gapskratta, ja de skrattade så omåttligt, att wapnen föllo ur deras händer och man kunde tro dem vara de bästa wänner. Men så snart pipan tystnade, woro de strax åter färdiga i lufwen på hwarandra.

Nu har jag blåst för skåln och för sån, sade Knut, nu skall jag blåsa ur en annan ton för bryggkaret, om det hjälper. Och så blåste han pu! så att det susade som en waggwisa för armeernas öron. Och inom en liten stund soswo de helt fredligt i hwarandras armar lifasom döda på slagfältet.

Då tog Knut Spelewink prinsessan wid handen och ledde henne fram till staden. Vänta du här wid porten, sade han, medan jag går in till staden och hör hwad det är för ett trummande. Jag har icke smakat en bit sedan i förrgår middag, jag swälter ihjäl af bara äfwenityr och will se mig om, att jag inte får mig något nytt på halsen.

Så gick han in i staden, och när han kom till torget utanför fungens marmorpalats, war der en stor hop församlad, för att höra hwad fungen hade att

säga åt folket. Och kungen sjelf satt derutanföre på sin kungliga thron, men en härold med stora påfågelsfjädrar i hatten uppläste följande kungörelse:

"Wi Sisygambus den femtionde, konung öfwer Mesopotamien, Polynesian och Månen etc. etc. etc. göre weterligt, att alldestund vårt rike råkat i stor nöd för syrahanda orsakers skull, så bjude och befalle wi som följer: För det första: Eho som kan öf och våra trogne undersåter till nytta förgöra den mandråparen och menniskoätaren Bumburifex, som länge warit vårt rike till skräck och mehn, han skall af öf i belöning få en badstuga full med silfwer och guld".

Om ursäkt, ers höga nåde! ropade Knut Spelewink, som helt dristeligen steg fram ur hopen; det är redan gjordt.

Hvem är du, lille pilt?

Jag är Knut Spelewink. Men hwem är . . .

Säg ut! sade konungen.

Om ursäkt, ers höga nåde! Det war bara en elak wana att fråga.

Det är bra, sade kungen. Gack och få din belöning. Men du, min härold, läs vidare!

Härolden fortsfor: "För det andra: Eho som kan öf tillrättasläffa vår skändeligen öf fränstulna

kungliga signetring med en rubin i klacken, han skall vara konungens närmaste man och hållas i stor heder".

Om ursäkt, ert höga nåde! ropade Knut Spelewink, som åter steg fram ur hopen. Här är ringen, den måste vara eders höga nådes, ty jag hörde elfworna sjunga en wisa om att den war "feta kungens lyx".

Det är bra, min gosse, sade kungen, kom hit och sätt dig på öfwersta trappsteget till min thron!

Om ursäkt, ert höga nåde! Jag har någonting att uträtta i staden. Och derpå sprang han så fort han kunde till stadsporten, för att återhämta prinsessan.

Härold, läs vidare! sade konungen.

Härolden fortsfor: "För det tredje: Cho som kan återföra vår älsfede dotter prinsessan Florinda, som af en jätte blifwit bortröfwad, medan hon ätte stridsko på isen, han skall erhålla prinsessan vår dotter till sin fru och gemål, blifwa vår käre son och efterträdare samt erhålla en tredjedel af riket, jemte prinsarne Sastgymbus och Gysfambus.

Om ursäkt, ert höga nåde! skref Knut Spelewink. Här är prinsessan, ert höga dotter, och jag har allsicke tyft henne, ehuru hon war af den tanken att det kunde ske.

Det är bra, min son och efterträdare! utropade konungen i sin glädje. Kom i mina armar och tag din lön!

Om ursäkt, ers höga nåde, jag har ännu något att uträtta i staden! — Och derpå sprang Knut Spelewink halsöfverhufwud ut, för att wäcka de båda arméerna, sedan han likwäl förut fräntagit dem alla deras wapen. Men detta war icke så strax gjordt, soldater och generaler soswo som stockar, ty de hade haft sträng exercis, och så hände att Knut Spelewink icke hann till staden, innan sista fungörelsen war uppläst, som lydde sålunda:

”För det fjerde och sista: Eho, som kan förhindra det högit opassande uppträde, att konungens båda söner, prinsarne Sasigymbus och Gysjambus, för närwarande paschar af tre hästswansar, mörda hwarandra uti ett frig, af orsak att de twista om hwem som har de längsta mustascherna, honom skall och den största äran och nåden wedersfaras, nemligen att spisa ur samma fat och dricka ur samma bägare som konungen; nektar och ambrosia skola blifwa hans lott, och han skall anses som den lyckligaste bland alla dödliga”.

Nu wäntade konungen och hela hans hof att Knut Spelewink skulle stiga fram och bekänna sig

hafwa utträttat afwen detta storwerk; men ingen sinna syntes till. Och när man länge förgäfves wäntat, stäckades slutligen generalöfwerhoffsnabblöparen för att se åt huru det stod till med prinsarne och deras arméer. Efter femton minuter — ty han sprang sju mil i timman — kom han tillbaka med andan i halsgropen och sade: af eders höga nåde, jag har varit ute på slagfältet, der ligga de kungliga prinsarne och hela deras arméer döde till sista man, och Knut Spelewink går ensam lefwande bland de döda och borttager deras wapen.

Då slet konungen sina hår, blef inom en liten stund helt mager och sade sig icke mera wilja lefwa, sedan en så stor olycka war skedd. Men hofmännen, som i sitt hjerta afundades Knut Spelewink och hans lycka, utbrusto i ett högt knotande och sade: eders höga nåde ser wäl att Knut Spelewink är en förrådare och trollkarl. Hvad straff skall den få, som slagit kungens söner och deras båda arméer ihjäl? En sade: han skall störtas från tornet. En annan: han skall rullas i en spiktunna utför berget. En tredje: han skall först dränkas, sedan hängas, sedan skjutas, sedan halshuggas, sedan rådbråkas och slutligen brännas. Men den fjerde och argaste af dem alla sade:

han skall swälta ihjäl mellan en steft falcon och en butelj champagne.

Swad för något? skref Knut Spelewink, som i detsamma steg fram. Jag har icke smakat en bit sedan i förrgår om middagen, och nu will man handtera mig på det sättet! — Och derwid framledde han de båda prinsarne och pascharne af tre hästswansar Sastigymbus och Gysisambus, friska och sunda, en wid hwardera handen. De hade nu sofwit på saken, både de och deras arméer, och de hade derigenom kommit på den förnuftiga tanken, att om den enas mustascher woro längre, så woro den andras så mycket tjockare, samt förklarade att de hädanefter wille lefwa i broderlig endragt och dela riket med hwarandra och med deras goda wän Knut Spelewink.

Då bleswo hofmännen ganska flata, det kan man tro; men i staden och hela riket blef en fröjd och kallaser utan all ända. Och konungen återfick sitt goda hull lika snart som han förlorat det, och Knut Spelewink blef gift med prinsessan ännu samma dag; men stor skada war att bergafrokens pipa derwid af misstag blef bränd bland kaffeweden. Allt detta hade skett så fort, att ingen hann tänka på annat än bröllopskläder och hurraröp. Swarföre och ingen må undra att

lille Knut, som nu war en stor man, strax efter wigjeln sade till sin sköna gemål:

Jag har inte smakat en bit sedan i förrgår om middagen, och det wore nu tid att få sig något till mats.

Uck min allrakäraste wän och gemål, sade prinsessan, har du icke mig? Swad tänker du då mera uppå?

Jag tänker på ärtsoppan och om der ochså är bra mycket fläsk uti, swarade Knut Spelewink.

O! sade prinsessan och suckade.

Hon tänkte icke uppå att Knut Spelewink war en liten gosse. Och ingen annan tänkte heller derpå. Jag håller wad att du ochså, du som läser denna saga, skulle ha tänkt alldeles som lille Knut.

Men slutligen kom konungens munsäck med bud att bordet war serveradt med nektar och ambrosia.

Nå ändteligen! sade Knut Spelewink och satte sig att äta.

Der sitter han än . . .

Och prinsessan väntar . . .

6. Ljustjufwen.

Alla tjuftwar måste hänga, och om de icke måste hänga, så borde de åtminstone, ty det är gement att stjåla. Men det war engång en tjuft, som hwarfen måste eller borde eller kunde hänga, och det hade sina randiga skäl, ty han war en ljustjuf. Det är swårt att hänga den som ingen hals har.

Ni wet kanske inte hwad ljustjufwarne äro för folk? Det skall jag säga er. De äro små elaka troll, som flyga omkring i mörkret och sätta sig gerna på ljusen som brinna, för att göra spektakel och äta talg. Några anse dem wara salamandrar, som lefwa i elden och blifwit lift gnistor bortförda af wädret ur något eldsprutande berg. Andra åter anse dem för gengångare och spöken af sådana menniskor, som gerna lefwat och lyst på andras befoftnad. Ware dermed huru som helst, dessa troll till ljustjufwar äro mycket illpa-

riga; de flyga fring i rummen och sätta sig på wackarna, när ljusen brinna mörka, äta ljuset från sidan och tillstålla många förtretligheter, när man ej ger aft på dem. Mången goße, som om astoneu somnat från ljuset, har om natten wafnat deraf att ljuset nedsmält och elden tagit först i kudden, sedan i lufwen på honom; mången flickas dockskåp har brunnit, för det att tjuwen juttit på lilla ljuset, och lycka har det varit, om icke hela huset brunnit med.

Märker ni att det är bal hos landshöfdingen? Der är präftigt, må ni tro! Der är så fint, så fint, att alla kökspigorna ha franska handskar på händerna, när de laga maten, och der är så grannt, att bandhunden på gården är klädd i uniform, och der är så ljust, att man icke kan se opp för skenet, utan alla gästerna måste ha skärmar och gröna glasögon. Och musiken sedan, den blåser så rörande wackert, att ljusen begynna smälta och kandelugnarna maka åt sig, likasom för att så wara med i dansen. Aldrig i alla dagar har man sett en sådan ståt; hwar herre är styf som en förgylld Napoleon på en bordstudsare, och hwar fröken är så blomsterbeströdd som ett orangeri. Der äro speglar utan tal, der man kan se sig på fyra sidor på engång, och hwart man ser, så bugas och

nigs och småles det helt fint och stickligt, som man bör göra i förnämt sällskap; ty det behöfves blott att en bugar eller niger eller ler, så buga och niga och småle alla hans fyra afbilder på engång i speglarna. Det är icke mera enfaldiga komplimenter, det är femfaldiga, och det är dock för mycket; det är nästan hemskt.

Och i allt detta solar sig landshöfdingen som en kung i sitt rike. Han bär en sprittny uniform och ser ut som en kejsare. Hans fru bär en röd turban; fröken, hans dotter, en ljusröd florsklädnung, och den tappre löjtnanten, hennes fästman, bär hwad alla löjtnanter bära, ett par morska mustascher.

Det allt ser ljustjuwen, der han sitter och lurar på ett af ljusen i den stora förgyllda salongskronan.

Ping, pang, nu blåser musiken till dans, och det blir en stor polonäs. Gamla herrar ta unga fruar och unga herrar ta gamla fruar under armen, och så följer hela raden efter, promenerande rundt kring golfvet under en anständig konversation, såsom seden är, när man för sin person till torgs wid högtidliga tillfällen.

Men himlar och crachaner! hwilket plötsligt tumult! hwilken oreda! hwilket springande åt sidan! hwilken häpnad och hwilket hwiskande! Gamla herrar,

unga fruar, unga herrar, gamla fruar, wackra fröknar, fula fröknar, alla fara de åtskils, som hade en windpust blåst dem från hwarandra eller som hade en cherub med sitt barthuggande swärd flyst deras angenäma samtal i tu.

Åck, det är ljusstjufwen, ljusstjufwen! Han hänger sig brinnande fast wid ljusets sida, han äter sig in i det wälformade stearinkropp, och derwid brinner han själf så präktig, som om han med rätta söge åt sig den fetma honom icke tillkommer. Det smälter, det rinner, det dryper — ett helt slagregn af stearindroppar nedfaller öfwer den sköna polonäsen! Åck we, hwilka obehöriga medaljer på uniformerna! hwilka hwita rosetter på turbanerna! hwilka oförmodade agrementer på alla balkläduingar! Och tappra mustascher, hwilka fatala droppar komma att fördjupa sig i edra med omsorg brända lockar!

Allt är i förwirring, man ropar på hjälp, man dånar, balen afbrytes.

Dånar icke du med?

Men ljusstjufwen lägger alldeles icke på sinnet det stora ofog han åstadkommit. Sfrattande slyger han åter sin nos, för att söka nya offer för sitt otidiga skämt.

Wid sitt enda smala ljus sitter deruppe i winds-
kammaren en fattig poet. Han har stora planer, han
håller uppå med ett skaldestycke om werldens skapelse.
Långa dagar och nätter har han wäntat på ingifwel-
sen; nu har den kommit, nu flyger hans penna med
tankens hastighet . . . han är som bäst i chaos. Hur
det sjuder, hur det brusar i det bottenlösa djupet, och
det är herrligt, herrligt! De wilda oformliga mas-
sorna häfwa sig, den outgrundliga natten wändas i
qwal: blyt och dunder, det blir werfer, som skola ljuda
kring werlden lift basunstötar! Raskt nu, min gosse,
arbeta dig upp ur chaos, låt ljuset födas i werlden!
Så, du har det, ljuset tändes . . .

Nej, ljuset släckes! Den elaka ljustjuswen har
fatt sig på weken; obemärkt under det poeten samlade
i chaos, har den förtärt hela återstoden af talgmassan
. . . Ljuset sloknar, det war den fattige poetens enda
ljus, han har intet mer, det är midnattstid, alla men-
niskor sofwa utom han. Nu sitter han lifsleswande i
det stockblinda mörker han sjelf besjungit, och i mor-
gon, när dagen gryr, är ingifwelsen borta, hans werk
förstördt!

Men ljustjuswen har intet samwete. Han skrattar
åt den stackars poeten, lifasom han skrattat åt lands-

höfdingebalen, och så hoppar han, vigilant som en lyftgubbe, bort till nya spratt och nya äfventyr.

Swarför står det stora granträdet der midt på golfwet i salen, och hwad betyder allt det frimsframs man hängt derpå? Ser du då icke, det är jul, julträdet är det, som står der så stolt och grönt som en sommar midt i den falla winterns snö. Der hänga flera hundrade stjernor af guldpapper och brofiga färger, de äro utflipppta midtuti, och en gren af trädet är stucken genom hwar och en. Der hänger wäl och så något annat än stjernor, der hänger något bättre: rusin och äpplen och fikon och sockerhjertan med deviser på och så mycket godt och rart, att . . . Swem törs smaka? Ingen får smaka, ingen får röra. Franz, låt bli! Rosa min slica, rör inte, wänta snällt, wänta bara en liten stund än, då kommer den tiden när wi så plocka, jag säger ej mer.

Nu låt oss ta i ring och dansa. Det är så ljust, så riktigt storstättligt. Der brinna wäl femtio små ljus i trädet, de äro så små, så små, de äro enfom gjorda för julträdet, må wi weta; mamma och syster gjorde dem ren i höstas, det skall bli en glädje för barnen, sade de. Ja är det icke ljust och grannt! Aldrig är någon kyrka grannare om julumorgonen. Nu så bullra

då inte så fastligt, tag bestedtligt i ring, här skall hoppas och dansas, och om en stund så kommer bocken, hör ni, julbocken, jag säger ej mer . . .

Uj hwem skuffade trädet? Jngen skuffade det, och likwäl . . . skynda dig, spring efter ljussaxen, der är en tjuf på ljuset der midtuti. Ljussaxen! Ljussaxen! Nej det här går på tof, ljuset faller . . . närmaste stjernan fattar eld . . . aj aj, elden tar uti granruskan . . . våra wackra stjernor! wåro sköna äpplen och sockerhjertan! Släck för all del, släck, släck, släck! . . .

Nu är det släckt, men hur ser trädet ut? Swart, sotigt, brändt och plundradt. Det allt wår ljustjufwen för, den elaka ljustjufwen!

Lägger han det på sinnet, måntro? Nej, han hoppar skrattande sin fos, den förtretlige, han skrattar åt julträdet, likasom han skrattat åt landshöfdingebalen och poeten. Och så ser han sig om efter nya illfundigheter.

Ser du derborta i det mörka! gathörnet, der inwid det stora huset till höger . . .? Men nej, du kan ej se någonting, det är så mörkt, så mörkt, det är en kolswart nedan en novemberqwäll, när inga stjernor lysa. En tung dimma gör mörkret ännu tätare, ännu ogenomträngligare; man ser icke handen framför ögonen. Men gif aft, när de wika förbi hörnet, ser du

skenet af en lyfta, och der gå fyra personer, traskande i den djupa smutsen. Det är Öfverflockstapelintendentskan, hon kommer från ett kaffe, och jag kan ej begripa hvarföre hon ej låtit wagnen hämta sig; kan-
 ske hon ej äger någon; rikt folk äro ibland så hus-
 hållsaktiga. Hon kommer, som sagdt, från ett kaffe-
 doria, hon är klädd i sidenklädnin, och den skörtar
 hon upp så mycket hon kan, men det är dock bra oför-
 siäktigt, när gatorna äro så wåta. Till all lycka går
 betjenten tätt framför henne med lyftan; hon kan då
 hoppas att komma något så nära torr till sin be-
 stämmelse.

Nu se wi dem klart i skenet af lyftan; der gå
 wid hennes sida ett fruntimmer och en herre. Fruntim-
 ret är hennes dotter, den wackra Sophie, om
 hwilken man säger att hon ej alls är stolt öfwer sin
 rikedom; hon är så blygsam, så god! Och herrn der
 wid hennes sida är en ung undermurmasmästare, en
 fattig, men bra gosse. Han håller af lilla Sophie,
 det kan man tydligt se på honom, när lyftskenet fal-
 ler på hans ansigte, och det ser nästan så ut, som
 wore flickan af samma tankar. Men det får öfwer-
 flockstapelintendentskan alls icke weta, nej gubewars, det
 wore en skandal för hennes rika hus att få en så ut-

fattig fästman på halsen. Och så kastar hon mistänksama blickar på de unga; hon hade väl helst sett att undermursmästaren icke fallit dem beswärlig med sitt sällskap på återvägen, men när hon ej kunnat hindra det, så will hon åtminstone hålla noga waft, att ingen otillbörlig förtrolighet må äga rum. Hon ställer så flokt till, att hon alltid har dem båda i sigte för ljusstenet, och passpå, hon är icke blind, hon wet hur det är, när man är ung och mera älskar ett varmt hjerta, än ett kallt guld.

Nu ha de fyra kommit in på den allraträngsta och mörkaste gatan, då . . . hwad nu? En tjuf har kommit på ljuset i lyktan, det sloknar plötsligt och hela sällskapet går der i tjockaste mörkret. Aldrig hade något förtretligare kunnat hända. Den stackars öfwerfloktstapelintendentskan, hon har nu två stora besymmer, sin sidenklädning och sin Sophie. Klädningen blir bestämndt förderfwad, det kan icke undwiskas, och Sophie — aj, hwem kan numera swära uppå att hon icke i den blinda novemberqvällen räcker den fattige undermursmästaren sin hand och lofwar honom heft sakta att mera hålla af honom, än af papas och mannas guld? Hvem wet hwilka följderna bli af allt detta! och, hwem råv för det? Rjustjufwen?

Men ångrar han sig, måntro? Båtttrar han sig? Nej, han skrattar med full hals — och det var sannt, han har ingen hals! — han skrattar åt öfverflockstapelintendentskan, liksom han skrattat åt landshöfdingebalen, julträdet och poeten, och så flyger han vidare till nya putsmaferier.

Der i det wäl lästa kontoret sitter en gammal procentare Herr Hunderttausend och räknar sina skatter. Ett tusen rubel! Twåtusén rubel! Femtusén! Tiotusén! Femtiotusén! Hundratusén! Hela högen af lombardsedlar ligger på byråklaffen. Ljusét står bredwid . . . tjuftwen kommer försåtligt derpå . . . medan procentaren söker i en låda ester flera kostbara pappersslappar, faller en ljusbrand på sedlarna . . . de brinna . . . we! procentaren är ruinerad . . . han går att hänga sig i spjellsnöret, men tyvärr har han icke haft råd att bestå snöre i sitt spjäll . . . och, han måste lefwa, och det war det värsta af allt, att lefwa några tusén rubel fattigare!

Ljustjuftwen är outtröttelig: han far vidare.

Der kommer lille herr Sockerskorponius hem ifrån barnbalen. I morgon bittida är det examen i skolan, och det är så mycket ogjordt ännu. Han will dock göra något, den lille Sockerskorponius, han will läsa

på fång . . . ah! han gäspar . . . han somnar . . .
 boken faller ur hans hand . . . Ljustjufwen är till
 hands och anfångar ljustet . . . det brinner på sidan,
 det smälter . . . floder af talg rinna ut öfwer klä-
 derna på stolen. Lyckligtwis flocknar ljustet i pipan,
 utan att göra vidare ofog. Men nu är det morgon,
 flockan felar blott en qwart uti S . . . upp springer
 lille Sockerstorponius, klär sig, borstar sig; han hinner
 nått och jemnt, det är dock wäl . . . men ack, hans
 tröja är dränkt i talg, det är hans enda helgdags-
 tröja! Han kan icke gå utan, han springer ut, gråter,
 skrifer, får en sitopp af pappa och en lång förmaning
 af mamma, försummar sig, dummar sig . . . blir icke
 uppflyttad och får ej det nya sckuret; som pappa lof-
 wat om han komme i högre klas! Det är en olycka,
 tänk bara! Och allt detta rår den fatala ljustjuf-
 wen för! . . .
 Allt, allt rår han för! Jag talar icke om att
 han kan bränna stora hus och hela städer. Föreställ
 dig, der sitter en lärde man och bladdrar i gamla ar-
 tiker. Tjufwen antastar ljustet, ljustet faller och an-
 tänder papperen, papperen brinna och kunna aldrig
 ersättas, ty de äro de enda i werlden i sitt slag. Om
 femtio år blir det fråga mellan detta rike och granne

rifet om en gränsereglering. De förbrunna papperen
 woro de enda, som funnat upplysa derom. Nu upp-
 står det twist, af twisten blir krig, halfwa werlden in-
 wecklas deri, förödes och härjas, och hundratufende
 menniskolif spillas på slagfälten för denna enda lilla
 ljusstjufs skull! . . .

Åh du lilla inbitna kanalje, sitter du icke just
 nu på mitt ljus och äter det på sidan och will hin-
 dra mig att skrifa dessa sagor! Vänta du, jag skall
 berätta för hela werlden ditt ofynne och sätta dig i
 arrest i ljussagen; der skall du äta sot och os, och
 blir du icke hängd, lille tjuf, så blir du åtminstone
 flämd; det har du för alla dina upptåg . . . knapps!
 der har jag dig.

7. Tomtegubben i Åbo Slott.

Det var en tomtegubbe, han var sjuhundra år gammal och bodde i ett hvalf under Åbo slott. Han hade ett så långt hvitt skägg, att han kunde binda det två hvarf om medjan, och så frofig var han, att väl ingen gammal stålståge är frofigare, när den spännes. Han skröt af att vara den äldsta tomtegubben i hela landet, och sjelfwa domkyrkotomten, som dock var femhundra-femtio år, kallade honom farbror; alla smågubbar i hela Finland erkände honom som caput familiæ, det vill säga släktens öfverhufvud. Sådan märkvärdig gubbe var slottstomten.

Men som sagdt, han bodde i det djupaste hvalfvet under Åbo slott, det såkallade håltornet, der fordom grofwa brottslingar försmäktade till döds. Der var hans palats inredt med all möjlig lyx och beqwämlighet, sådan som är i tomtegubbars smak. Der

TOMTEGUBBEN i ÅBO SLOTT.

safnades nemligen icke sophögar, gamla stenrösen och en myckenhet wittradt grus, ej heller ett präktigt mögel, fluspunna spindelwäfwar och wattengölar, som stått der och förbättrat sitt innehåll i hundrade år. Luften i denna underjordiska boning war så angenämt unken man någonsin kunde önska sig, och hwad angår husets amöblemang, så war det magnifikt, och bestod i förrostade jerngaller, murken halm och hår och der skelettet af en menniska, som för urminnes tider sedan, ofänd och obegråten, förgåtts här i fängelsehwalfwen. Allt detta war på högsta tomtegubbemodet.

Gamla tomtefar trufdes så wäl i sin beqwäma boning, att han blott sällan brydde sig om att söka något sällskap. Man kan säga att det egentligen war blott tvenne gamla wänner, frutgubbar liksom han, hwilka han understundom besöfte. Den ena af dem war gamla tomten i domkyrkan, om hwilken redan är sagdt, att han höfligtwis brukade säga farbror; den andra war sjelfwa slottswaftmästaren, hwilken, änskönt han icke war stort öfwer åttioåttå år och således ett barn mot tomtefar, likwäl, som menniska betraktad, kunde anses nästan jemngod i ålder med denne. Om nutidens andre tomtar och smågubbar hyste gamle far i hwalfwet ingen förmånlig tanke; han ansåg dem alle

sammans för snast och war allsicke män om att umgås i deras hus. Jag kan inte tåla deras osmakliga nya hus med de höga fönstren och det myckna dagsljuset, brukade han säga; är det att bo som ärliga tomtegubbar? Nej tacka will jag mitt hwall, der är lagom dager, anständig inredning och sund tomte-gubbsluft. Nutidens tomtar duga till ingenting, på sin höjd att skrämna barn, göra hästar flygga i stallet och anfäktta rädda pigor uppå mörka windar. Unnat war det i mina unga år, då war det ett annat lif, då wiste tomtarna att bygga sina hus och att styra dem. Hwad tror ni det blifwit af Åbo flott, om icke jag wid des byggnad gjort mera om nätterna, än hela arbetsfolket om dagarna? om icke jag släpat hit de största stenarna? om icke jag kratsat igen hålen efter kanonkulorna i murarna och pumpat nytt watten i wallgrafvarna, när de blifwit nästan fyllda af döda fienders lif? Men hwad göra smågubbarna nuförtiden? Bygga lusthus och snickra lefsaker, blanka stöflar och sopa golf; herrskapsbetjenter äro de, som fjäfska om nätterna med att göra tjenstefolkets arbete, men förstå de sig uppå att bygga torn och släpa klippor? Bytt och så. Ungefär med dessa ord brukade gamla flottstomten utgjuta sitt hjerta för grannen i domkyrkan. när de

någon gång helsade på hvarandra, hwilket skedde hwart tjugonde år, och det turwis, så att ena gången war slottsgubben i domkyrkan och andra gången war domkyrkogubben i slottet, och derwid försmådde de att gå på wanliga menniskostigar, utan promenerade till hvarandra genom den underjordiska gången, som går under ån och staden från slottet till domkyrkan. Ingen menniska wiste numera af den gången, förutom den omtalde gamle waftmästaren. Han hade engång i sin barndom frupit derigenom, och det war der han gjorde sin första bekantskap med tomtesfar, som tyckte om hans rasfhet och röjde undan stenarna i hans wäg, så att han slapp fram. Den tiden war han en tolf års pilt, och han mindes ännu berätta om huru han så när strämt slag på biskop Menander, när han kom upp genom golfwet tätt inwid högaltaret. Men nu war han gammal och grå, hade affsed med pension och war efterträdd i tjensten af sin dotterdotters man, som lät gubben behålla nycklarna till de gamla hwalfwen och sybla der häst han gitte, allenast han icke blandade sig i fångarnas skötsel: dem wille den unge waftmästaren sjelf ha ögonen uppå, ty det gällde hans tjenst och kausste hans rygg, om någon slapp att rymma.

Änffönt den gamle waftmästaren icke mera hade något att skaffa med tjensten, brukade han ha sin lust af att wandra omkring i slottets öfvergifna öde och förfallna rum, än för att igenstoppa en söndrig fönsterruta, genom hwilken stormen tjöt, än för att afortorfa snö och regn, som ofta yrde in genom läckorna i det bristfälliga taket. På dessa wandringar mötte han tomtegubben, som likaledes war stadd i samma ärender, för att lappa och bota allt hwad lappas och botas kunde. Ty båda gubbarna hade ingenting här i werlden så färt som det gamla slottet; hwad de kunde göra för att hålla det wid kraft, det gjorde de ärligt och oförtrutet, utan att dersöre begära lön eller tack, och om det än gällt deras lif, så hade de icke låtit någon skada komma wid den åldriga bygnaden. Härigenom, och mest genom tomtegubbens ihärdiga arbete, hwarmed han syßlat i flera hundra år — låter det förklara sig, huru slottet under så stor wård och så ringa påkostning af kronan funnat så wäl hålla ihop alltintill sednaste tid, då man dock gjort mycket mera för dess bibehållande.

Med sådana tankar och syßlor båda, war det ju naturligt att gubbarne måste blifwa wänner. Tomten, som gick der osynlig i sin gråa jacka och swarta lam-

skinnsmösa, såg med innerlig förnöjelse den gamle waftmästaren pyßla med samma lappande och byg-gande som han sjelf, och han kände derwid sitt sjuhun-draåriga hjerta så rördt, att han, mir mig dir mig, wände lamskinnsmösan afwig med ullen utåt, hwilket betydde så mycket att han wille göra sig synlig, och det blef han. Waftmästaren försträcktes i förstone icke litet, när han så oförhappandes midt i de dunfla ödsliga salarna såg framför sig den lilla gråa gubben med det hwita skägget och den frofiga ryggen. Men sedan båda weglat några ord och begripit hwarandra, kommo de snart i tal om det som låg dem närmast om hjertat, nemligen flottet; och ehuru waftmästaren war så god kristen som någon och aldrig hwarfen morgon eller afton förglömdde att läsa sin bön och sjunga sin psalm, så kunde han omöjliggen hysa affky för en warelse, som delade med honom hans hjertas lust och det som han ansåg för sitt lifs bestämmelse.

Han hörde dertfore med innerlig åtrå och glädje uppå hwad tomtegubben för honom beskref om fordna dagar och flottets öden under dem. Se det war en historia! ty tomtegubben hade sjelf varit med om allt hwad han berättade. Alla de belägringar flottet ut-härdat, all den nöd, all den glans, alla de sällsamma

öden och skiften, hwartill det varit witne, det mindes
 tomten som hade det skett i går. Han hade ju sett
 Sanct Erik och Sanct Henvik; det ena helgonet hade
 en wårta på högra kinden och det andra war låghalt.
 Den tappre drotzen Thure Bjelke, som der stupade
 för snart femhundra år sedan; den berömda hjälten
 Hans Kröpelin, som der war höfwidsmån; den grymme
 Junker Thomas Wolf, som der uppreste sina galgar;
 hertig Johan och hans hof, som der residerade; den
 olycklige konung Erik, som der satt fången; Ebba
 Stenbock, som der höll bön under kanondundret;
 Carl IX, som der skref sitt hot på dörrposten; Gustaf
 Adolf, som der med nöd räddade sig undan lågorna;
 Pehr Brahe, som der emottog de lärde herrar pro-
 fessorer för tvåhundra år sedan, och många andra rykt-
 bare män och hjeltar, som der framleswat sina dagar
 i lust och nöd, dem alla hade tomten känt, han hade
 ofynlig suttit i deras frets, druckit wid deras bord
 och hört deras hemligaste tal med sina förtrogne;
 han kunde beskrifwa häfterna i Ebba Stenbocks lif-
 tröja och wecken uppå Brahes mantel. Han beskref
 ock, huru olyckligt slottet brunnit flersaldiga gånger;
 wärsta branden hade skett, då han varit borta för att
 hellsa på tomtarne i Tavastehus och Naseborg, hans

söner; och hwem hade sedan utplånat brandens spår, om icke han? Om han skröt, den gamle tomtegubben, det må den säga, som bättre wet; wißt är att han icke ljög.

Äck om de lärde herrar, som nu med så tusen bequämligheter leta i de dammiga pergamenter efter minsta flit af det framfarna, om de dock en enda dag, en enda timma fått höra hwad den gamle waftmästaren hörde af tomtens mun, huru lyckliga hade de ej varit och hwilka digra volymer hade de ej släppt fram i dagsljuset med anledning häraf!

Men waftmästaren hörde i all enfald derpå, och det föll honom alldeles icke in, att han kunnat bli professor med mycket mindre än det han nu fick weta. Han gick med tomtegubben ur sal och i sal, ur hwalf och i hwalf, och så kommo de engång till sjelfwa håltornet, der tomten bodde. Will du icke stiga ned till mig, jag bor här ganska bequämt och bra, sade tomtegubben. Ahja, swarade waftmästaren, ehuru icke utan en hemlig fasa, ty stället war alldeles icke inbjudande. Men nyfikenheten tog öfwerhand, ty i det hålet hade han aldrig varit förut, och så stego de ned, tomtegubben förut och waftmästaren efter på hans axlar.

När de på det sättet klättrat sex eller sju sam-

nar nedåt, togo de botten, och der war stickmörkt, isfallt, suttigt och så uifet, att waftmästaren knappt funde andas. Bor jag icke ljust och bra? frågade tomten.

Det kan wäl så wara efter ditt lynne, swarade waftmästaren, som icke wille stöta sin gamle hederlige wärd och bundsförwandt genom ohöflighet. Och i detjamna trampade han på ett menniskoben, så att det knastrade under honom, när knotorna krossades.

Ja ja, inföll tomten skrattande, jag kan wäl tro att du, som andra menniskobarn, finner det litet mörkt och kusligt härnere. Men tålmod, du skall strax få ljus, så få wi riktigt tresligt.

Riße miße, din trollpacka, hwar håller du hus? fortfor han. Kom strax och lys oss, du skall weta att wi ha rart främmande; det tör wäl wara ett århundrade sedan ett menniskobarn sednast har hedrat mitt ringa hus med ett besök.

Som han det sagt, framkom ur den mörka wrån en stor svart katt, kröp på en sten och uppspände sina stora gnistrande ögon som eldkol i natten. Lyser det icke präktigt? sade tomtegubben. Och werfligen funde man wid skenet af den underjordiska trollskattens ögon temligen klart urskilja föremålen rundt omkring.

Den stackars waktmästaren blef icke wäl till mods wid denna besynnerliga Ecklärering, helst när han i sitt närmaste granskap icke såg någonting annat än gråa mögliga spindelomwäfda murar, grus, sten, stin- kande watten, rutten haln, döda rottor, rostigt jern och qwarleswor af menniskoben. Han började allwar- ligen tänka wid sig sjelf, att han ju möjligen råfat i sjelfwa den fules flor, och att han blifwit lockad hit ned i detta förfärliga hål, blott för att här jemmer- ligen sluta sitt gamla lif. Men tomten, som märkte hans tankar, skrattade så att det ekade i murearna och sade: war icke rädd, fåra embetsbroder, icke är det jag som gjort detta hålet, ehuru jag, sanningen att säga, hjälpt litet till. Det är dina fäder, menniskorna, som påfunnit detta muntra hoställe, för att, som de sade, bringa illgerningsmän till bekännelse. Ah om du hade sett hwad jag sett och hört hwad jag hört här på detta ställe, der wi nu stå! Jag har sett ofskyldiga menniskor, mistänkta för brott dem de aldrig begått, nedsläppas i detta håltorn, och när de här under alla mökrets och hungerns och köldens qual tillbragt en liten tid i förtwislan, hafwa de bekämt allt hwad man welat weta och som de likwäl aldrig gjort. En annan gång har jag sett förhårdade skur-

far nedsänkas hit, och efter de förut varit mera wana wid mörksens gerningar än ljuset, mera bekanta med djefwulen än med Gud, så ha de ock med sammanbitna tänder uthärdat här i weckor och månader och likwäl icke bekant hwad de werkligen begått. Och detta ha dina fäder och bröder, menniskorna, ansett för ett så utomordentligt fintligt medel att utforska saanningen. Hwad tyckes dig derom, broder waftmästare?

Waftmästaren suckade, men swarade intet. Han frös och wantrifdes, men wille för skam skull icke tillstå att han önskade sig långt härifrån.

Nåwäl, fortsfor tomten, kissemisje lys hit, det är tillbörligt att jag roar min gäst med något som bättre anstår honom. Och nu framtog den gamle en nyckelknippa under sin gråa jacka och redde sig att öppna en liten förrostad jern dörr, som under mossan, möglet och spindelwäfwen framskymtade längst bort i den mörkaste wrån. Kraf kratfch, hwad det raslade i det gamla låset, när nyckeln wreds om! Och upp flög dörren och wisade den darrande waftmästaren en stor håla, hwari allehanda ohyggliga djur, kattor, wargar, paddor, björnar, ormar och grodor hwinlade och krälade om hwarandra. Detta är min familj, sade tomttegubben. Alla dessa hafwa i sin tid varit menniskor,

som begifwit sig hit ner, för att stjåla mitt skatt. Stilla, stilla, mina wänner! Åren ni hungriga, så se här! Och han fastade åt dem några benknötar, om hwilka de slogos och beto hwarandra, och så stängde han dörren.

Men apropos af min skatt, fortsfor han, så skulle du wäl ha lust att se den. Stig då in hit!

Och nu uppslog han en annan och större dörr.

Derinnanför syntes ett rymligt hwalf, fullsatt med tunnor, kistor, påsar och stora jernbeslagna koffer-tar. Derwid log tomtegubben helt fryntligt och sade, i det han pekade på sina förråder: hwad menar du, min käre embetsbroder, att detta är? Du tror wäl att jag här har mitt skafferi, der jag förwarar min och kissemisses dagliga spis, såsom spindelben, rottswansar, grodor, hästglar och andra sådana läckerheter? Nej min wän, ehuru jag icke föraftar ett godt bord, utan dagligen låter duka opp hwad huset för-mår, skall jag tillstå för dig, att jag här förwarar helt andra saker. Fyra eller fem gånger, när slottet sköflades af främmande frigare, fyra eller fem gånger, när det härjats af eld, har jag tyckt det wara skam och skada, att så många herrliga egodelar, som här förwarades, skulle blifwa frigsfolkets rof eller brännas

till aska. Osynlig har jag då genomlat gemafen och salarna; hwad man sedan trott wara för alltid skingradt eller till aska brändt, det har jag allt räddat och samlat hit, utan att någon annat det. Se hit, du gamla gosse, hwad är det här? och det här? och det här?

Och nu uppslog tomten locket på somliga de närmast stående kistorna och tunnorna — och sådana stodo i hwalfwet till en oöfwerstådelig mängd — och med ögon blinkande af en sniken glädje wisade han sin förwånade gäst, huruledes de alla woro fyllda med de dyrbaraste häfwor, silfwer, guld, ädelstenar, sköna smycken, kosteliga hosdrägter, herrliga wapen och rustningar, forteligen allt hwad praktfullt och wärderikt slottet fordom förwarat. Waftmästaren kunde alldeles icke komma från sin häpnad wid anblicken af så oerhörda rikedomar. Slutligen undföll honom dock den frågan, hwad tomtegubben egentligen ämnade göra med all denna omätliga skatt.

Hwad jag ämnar göra? upprepade den gamle och rynkade ögonbrynen. Betrakta den dagligen, betrakta den i hundrade och tusende år, sålänge jag lefwer och slottet står, och sönderframa i mina flor den fräcke, som skulle wåga att utan mitt tillstånd röra det minsta häraf. Förstår du det, min gamla gosse; du

är det enda människobarn, som härtills fått fågna sina ögon med aanblicken af denna skatt, ty du är den ende, för hwilken jag byst en förtrolig wänskap. Men låter du ett ord undfalla dig här om bland dina söner och döttrar, människorna, och förleder du derigenom någon, ehö det wara må, att utsträcka sin hand efter min egen- dom, då we dig och den djerfwe som antastar mig! I skolen ångra att någonsin hafwa annat tillwaron af tomtens skatt.

Wid denna förfärliga hotelse förswann den stac- kars waftmästarens hela mod, och han begynte darra som ett löf i alla lemmar. Tomten warseblef detta och hans medlidande wäcktes för den gamle. Nå nå, sade han, tag dig icke så illa wid, gamle skälm, jag gör dig ju intet ondt, jag är twärtom din trogne wän och em- bettsbroder, sålänge du wet att hålla din tunga i styr. Du darrar ju som en pultron, war icke rädd! Här i denna tunna har jag något som är enfom för dig. Se så, håll till godo, det är hwarfen pölwatten eller rottblod, som jag annars helst brukar dricka, det är en tunna af hertig Johans berömda finska öl, som utgjorde hans älsflingsdryck äfwen sedan han blef konung. Jag kan icke begripa huru jag kommit att förwara sådant skröp; det måste hafwa skett i brådskan, när slottet sköf-

lades af konung Eriks män; nu ser jag dock att det är godt för något.

Tomten tappade nu ölet ur tunnans i en silfverbägare och räckte det med fryntlig min åt sin gäst att dricka. Hur det skummade! Hur det gäste öfver bräddarna! Waktmästaren war så betagen af fruktan, att han icke wågade afslå bjudningen, fastän han gerna welat det, och så drack han. Men han ångrade icke att han det gjorde. Det war en så ljustig dryck, han kände sig deraf så underbart stärkt. Sådant öl drickes wäl knappast i werlden mer, och dock fann tomten för sin del mycket mera behag i en bägare rottblod!

Nu är det tid att gå, sade tomten; wi kunde annars störa den gamle derborta; — och derwid pekade han på en hög dörr, som syntes längst innerst i hwalfwet. Det är sannt, tillade han estersinnande, du wet ju icke hwem jag menar, och ingen af er, menniskobarn, har någon aning derom. Långt bort derinne, djupt under slottets grundwal och i sjelfwa hällebergets sköte, på hwilket det är bygd, der sitter en som är ännu mycket äldre och mycket mäktigare än jag. Ja, fortsfor han hwiskande och nästan med skugghet blickande omkring sig, om tilläfwentyrs någon skulle höra hans ord — der sitter den gamle Wäinämöinen med sina

kämpar och skulder, men om han väntar på yttersta dagen eller på Finlands framtid, det wet icke jag. Det wet jag, att hans skägg är mycket längre än mitt, och när det blifwit så långt att det räcker ett hwarf fring stenbordet, der han sitter, då är werldens slut. Och det wexer, det wexer hwar dag, och hwar dag försöker han suckande om det ännu icke skall räcka fring bordet, men det fattas ännu helt litet. Då blir han sorgsen, och då höres hans kantele genom hällberget så klart och ljusligt, när slottet är tyst, att sjelfwa de gamla murarna tyckas wilja närma sig för att lyhöna derpå. Och då wakna hans kämpar, som sofwande suttit omkring honom, rusa upp och slå med sina swärd mot klipporna, så att berget genljudar och det gamla slottet skakas i sina grundwalor. — Men kom, nu will jag ledsaga dig upp igen, du kunde annars se och höra mer än du horde, gamle tof, och jag är storligen rädd att jag redan både wisat och sagt dig alltför mycket.

Waktmästaren lät icke säga sig detta två gånger. Snart woro de båda tillbaka i hållerrret, dörren for rasblande igen emellan dem och skatterna, och så stego de upp till slottsälarna. Der tryckte tomten wänligt sin följeslagares hand och sade: det är billigt att du

har någon lön för den ängslan du utstått hos mig. I morgon är ju din dotterdotterdotters bröllopp med den unge fältwäbeln Robert, icke så? Gif aft, om bruden får en gåfwa utan att weta af hwem, så bör hon ej bliwa försträckt, den för lycka i huset. Säg henne att hon får hwad drottning Catharina Jagellonica, dåförtiden hertiginna af Finland, fordom burit. Det är den första och sista skänk någon menniska får af mig; kom ihåg att du icke låter någon gissa hwarifrån den är kommen; den kunde annars bringa ofärd i stället för lycka öfwer hela ditt hus!

Ja wasserra, allt lofwade waktmästaren. Han hade så brådt att komma till menniskor igen, att han icke ens tackade för god undfägnad och bad den andre wara så god och icke glömma bort honom. Men tomtegubben blef ej mankerad deröfwer; tomtegubbar ha icke så mycken edukation, att de skulle förstå sig på höflighetsreglor.

Nu blef det ett fejande och ett stökande i det gamla flottet; der skulle ju bli bröllopp! Det war ingen gyllene prinsessa, det war icke engång en liten silfwerstickad borgfröken, som nu skulle räcka sin hand åt en tapper riddare med swajande hjälm och klingande sporrar. Det war blott en liten Åboslicka, en

slottsjungfru, af den klassen man brukar kalla "fjärre folk", som likwäl ofta är mycket bättre, än de som sjelfwa kalla sig "bättre folk". Ni skulle ha sett liten Rosa! hon war så wacker och så god. Och wet ni hwem hon war lik? Hon war lik hertiginnan af Finland, Catharina Jagellonica, som lefde för mera än tvåhundra sjutti år sedan, och huru sådant war möjligt, funde ingen förklara. Blott gamle waftmästaren, hennes mormorsfar, han wiste det. Han hade den längesedan döda fruns porträtt i sin kammar, och der hade Rosas moder, hans dotterdotter, ofta med förundran betraktat furstinnans bild, med den snäfwä mössan och den höga spetskragen. Ser du, brukade gamla morfar säga, när Rosa war liten och förundrade sig öfwer bilden, äfwen hon; ser du, här är hertiginnan af Finland, och om du blir en god flicka, kan ochså du bli hertiginna af Finland, när du blir stor. Nå nå, tillade han wänligt leende, i det han strök hennes lena lockar; sådant war endast möjligt i forna dagar, när konungar och hertigar togo sig fruar efter sin höga smak. Nuförtiden är det annorlunda; . . . men du är lika god för det du, Rosa liten, du är ändå den enda prinsessa gamla slottet numera har att bjuda på.

Och nu war Rosa stor, och nu war hon i sjelfwa

sin hemwäfsda bomullsflädning wacker som en prinsessa; men ingen prins eller hertig hade fastat på henne ett nådigt ögonkast, endast den hurtige fältwäbeln Robert wid skarpslyttebataljonen hade låtit henne förstå, att om hon bara wille, kunde hon bli generalska med tiden, nemligen när han bleswe general. Och Rosa, som hade höga planer i sitt lilla hufwud, ansåg det för mycket troligt att så skulle ske; men att hon bles fältwäbelns lilla brud allenast för att en dag få heta hennes nåd och se hela bataljonen skyllra för sig, det will jag icke påstå; twärtom tror jag att hon höll af Robert för hans hurtiga gång i ledet och för de små näswisa mustascherna, som klädde hans öfwerläpp så märkwärdigt bra. Alltnog, hon bles hans brud, och nu skulle hon bli hans fru fältwäbelska, hwad war det för ondt i det?

Men Robert hade en rival, det war en sergeant, som ofta brukade wara i tjenst wid bewakningen i slottet och som hette Grip. Han hade ett godt öga till Rosa, och så han, men icke så mycket för henne sjelf, som icke mera för de pengar hon troddes komma att ärfwa med tiden. Han bles topprasande öfwer Roberts frieri och mutade med blanka silfwerublar en gammal elaf piga i slottet, wid namn Sara, att stå på hans

bästa och lura ut huru man skulle tränga Robert undan ur Rosas gunst med förtal. Swilket likwäl till en början icke lyckades bättre, än att det blef både lösning och bröllopp, innan sergeanten wiste ordet af.

Och nu fejades och putsades i det gamla flottet, så att det war lust och glädje att se; der möjades med löf och der smyckades med blommor i fönster och trappor (ty det war om sommaren), så att fångarna i sina rutiga tröjor förundrade sig. Det war märkwärdigt att se huru allt lyckades bra, huru alla rosenknoppar slogo ut om bröllopsmorgonen, huru alla wisthus och skafferier fyllde sig sjelfwa med godbitar, huru alla söndriga fönster blefwo hela af sig sjelfwa och alla förfallna trappor lagade under natten. Ingen wiste huru dermed gick till; blott den gamle waktmästaren tänkte wid sig sjelf: det har tomten gjort af wänskap för mig. Wore han en Kristen menniska, skulle jag bjuda honom till bröllopps, men
men

Och så blef det bröllopp, och gäster kommo från staden i mängd, och der dansades och spelades och hölls granna tal, så granna, att de kunnat duga åt en fältmarskalk, hwad sen åt en fältwäbel. Det gamla

hederliga flottet, aldrig hade det sedan Pehr Brahes tid sett ett sådant gästbud och en så wacker brud! Liten Rosa war så wacker, det må ni tro, att alla Ubo flickor beto sig af afund i läppen, och fältwäbeln Robert förde sig i polonäsen som om han redan wore general. Det war ett nöje att se de båda; men gamle waftmästaren kunde ej se sig mått på dem, och han förglömde alldeles tomten.

Nu war det så långt kommet att man skulle dricka brudens wälgångsstål, och se, då fylldes af sig sjelfwa alla glasen. Och när Rosa framsteg i ringen röd och hwit, men ändå rödare än hon war hwit, se, då sattes af osynlig hand en glimmande gyllene krona på hennes hufwud, och ett sten spridde sig, lifsom en gloria, fring hennes ljusa lockar. I salen blef det en uppståndelse och en undran, som lifnade häpnad; man såg kronan och man såg lifwäl icke hwem som rådt den fram. Men alla kommo öfwerens om att en skönare krona ännu aldrig prydt en ung bruds lockar och att den snarare lifnade en furstinnas hederspryd- nad, än en simpel borgarflickas brudsmücke. Liten Rosa häpnade, när hon från spegeln såg kronan glim- ma; men då blinkade den gamle waftmästaren helt omärkligt, att hon kunde bära smycket utan rädsla, och

så trodde hon den vara en hemlig skänk af honom. Och så tömde man glaset till hennes välgång och dansade bruden ut, och brölloppet slöts som alla andra bröllopp med att gästerna tackade och gingo sina färde, men de nygifta blefwo qwar. När allt war slut, stod slottet mörkt och öde i nattens tystnad, och blott en yrwaken kaja, störd af bullret, fragade ännu i sitt bo högt uppe i det höga, gamla, gråa och dystra slottstornet.

Då gick tomten omkring i de mörka salarna och stökade, som hans wana war. Han hade sett både glädje och sorg i slottet förut; han wistte huru förgångliga människors öden äro. När han tänkte på allt hwad han sett, så skrattade han, att det ekade mot de swarta murarna; han hade intet hjerta i sitt bröst, som flappade warmt för likars lycka; hwad angick honom människornas lilla lust? När han gjorde dem en tjenst, så war det för ro skull. Nu tänkte han uppå att han gått ifrån sina wanor och plundrat sin egen skatt för att gifwa brudskänk åt en människa. Det förefom honom mycket löjligt gjordt, och derföre skrattade han.

Men om den gyllne kronan gingo följande dagen många berättelser i swang både i staden och slottet,

och den som nyfiknast lyhönade derpå war Sara. Hon beslöt i sitt sinne att draga nytta af detta prat för sergeantens räkning, och så understod hon sig att på fint wis fråga af Rosa, hvarifrån kronan egentligen kommit. Och Rosa svarade hwad hon sjelf trodde: af morfar.

Derpå gick den listiga qvinnan till gamle waktmästaren och sade till honom: käre husbonde, ni wet inte hwad folket säger. Ni kan inte tro hwad det gör mig ondt att höra talas så illa om er. De säga att ni under swenska tiden stulit fungens krona och att den nu kommer i dagen.

Hvem wägar säga det om en ärlig man? utropade den gamle waktmästaren uppbragt, och hans wignade gula kind blef af wrede helt blef.

Så, fortsfor den elaka qvinnan, det säga nu alla menniskor sedan i går. De säga att den präktiga kronan, som er dotterdotterdotter fick på sin bröllopsdag, varit fung Gustaf Adolfs egen krona, och att ni gömt den undan, när Swenskarne måste öfwer gifwa Åbo. Är det icke skam af menniskorna? De borde weta att det icke är ni som stulit den.

Tror du det, Sara? utbrast gubben förifrad. Tror du att det werkligen är fungens krona? Det

sade icke tomten, när han lofwade mig den, sedan jag varit och sett hans skatt nere i håltornet. Han sade att den tillhört . . . och hwad är det jag pratar! afbröt han sig sjelf, ty nu rann honom tomtens stränga förmaning i minnet. War lugn du, Sara! Låt menniskorna förtala mig, om de så tycka. Om kronan må de tro hwad de behaga; ärligt har den kommit i huset, och det kan wara nog.

Nu wiste Sara hwad hon wille weta, och strax skyndade hon till sergeanten. Der djupt nere i håltornet är en stor skatt, sade hon. Den gamle gnidaren har funnit den der under sina nattvandringar och inbillar sig att en tomtegubbe råder öfwer den. Menar Grip som jag, så smyga wi oss dit med hackor och spadar nästa natt och anamma den gamla drakens gömmor. Det blir en wacker rikedom, som räcker för oss båda till dödedag, och så hämnas wi tillika på Rosa och hennes fältwäbel, som då gå miste om sitt arf.

Präktigt! ropade sergeanten. Och så woro de ense om att följande natt stjåla hela skatten.

Det war en mulen augustidag; dershöre blef det mycket mörkt, när det led åt natten. Sergeanten, som den dagen icke hade wakt, smög sig, inswept i en stor slängkappa, till slottet, och under kappan hade han

gömt en blindlykta. På utsatt tid träffade han Sara i stora torntrappan, och då hon, som så länge bott i flottet, ganska wäl kände gångarna, gick hon förut, men sergeanten efter. De trefwade fram i de obobodda mörka salarna, der det war så tyst, så ensligt, att ljudet af deras steg mångdubblades af ekot och rottorna försträckt flydde ned i sina hål. Blindlyktan kastade ett owißt sken på de gråa dammiga murarna, der stora spindlar kröpo af och an, och stundom tycktes det, som swäfwade en obekant skugga hastigt förbi.

Sara wände sig om och frågade kamraten om han ej hörde lifasom steg bakom dem.

Sergeanten skrattade. Swad är det för käring-sagor? Jag tror du är spökrädd? — Men sjelf war han icke alldeles wäl till mods, det onda samwetet förföljde honom. Här i dessa öde salar hade liten Rosa wandrat ensam mången gång både i mörker och dagsljus, utan att det minsta frukta för någonting. Har man godt samwete, så går man trygg öfwerallt. Men det hade icke sergeanten.

De båda tjuffska wännerna gingo alltså framåt och sökte uppmuntra hwarandra inbördes. De wisste icke att bakom dem gick tomtegubben; det war hans steg de hörde, hans skugga de sågo, men honom sjelf

sågo de ej. Han följde dem som ett samwete och de kunde ej undkomma honom.

Efter långt sökande kommo de slutligen till håltornet. Hu hwad här war mörkt, hwad här war kallt! De båda nattwandrarne höllo råd sinsemellan. Skulle de wåga sig dit ned? Nej, sade samwetet; jo, sade girigheten. Slutligen framtog sergeanten en repstege, som han hade i beredskap för detta ändamål, fästade den wid öfra randen af hålan och steg så ned förut, men Sara följde efter. Knappt woro de nedkomma, innan lyktan slocknade, ty lusten dernere war ganska fuktig och uppsyld af osunda ångor.

Sergeanten swor till, men han blef genast åter ganska tyst, ty nu när mörkret omgaf dem som en säck, sågo de tydligt den stora swarta katten sittande på en sten, och hennes ögon lyfte så förunderligt klart, att de tydligen kunde urskilja dödsfallarna och möglet rundtomkring dem. De försöfke nu åter rända lyktan, men förgäfwes; de höllo åter råd, de hwiskade helt sakt, så häpnad och förlägna woro de, och de begrepo, att de nu icke hade någon annan utwäg än att klifwa upp igen.

Men knappt satte sergeanten foten på stegen, innan hela slottet skakades af ett försärligt bråk; det

war en stor massa af stenar och grus, som nedstörtade och fyllde hela öppningen, så att återvägen nu war alldeles stängd. Och i samma ögonblick wände tomtegubben, som stod wid deras sida, sin mössa afwig; de sågo wid fattskenet hans lilla gråa frofiga gestalt, hans små röda ögon och hans långa skägg. Sergeanten och hans Sara hade så när dignat till jorden af förskräckelse, så bister och hänleende war nu den gamla tomtegubben, som nyligen wisade sig så wänlig och blid mot waftmästaren.

Ni beskedliga menniskor, sade han hänfullt, ni wille helpa på mig och min skatt; er wälmening skall få den lön, som den förtjenat. Sen ni, jag har ofta ledsamt här i min enslighet, och efter ni nu engång kommit på besök till mig, så ämnar jag behålla er. Öppningen till håltornet är nu igenrasad, det finns ingen möjlighet för er att komma härifrån, och ingen på slottet skall weta hwart ni förswunnit. Sen er nu omkring, så här kommen ni att bo tills ni bli så gamla som jag. Wären icke rädda, jag will icke göra er något ondt, jag will endast hålla er sällskap dag och natt, för att hålla waft om er, att icke hemligheten af min skatt kommer ut i werlden. Wi skola tillsammans ha rätt trefligt; alla dagar skola wi spisa till frukost

delikata spindlar, till middag färska rottor och till af-
 ton det förträffligaste mögel. Min swarta favoritfatt
 skall snurra och spinna för er; du bör weta Sara, att
 denna fatt för femhundra år sedan war en dylik be-
 stedlig gumma som du, och hon stadnade hos mig pre-
 cis af samma orsak som du. Sedan hon utleswat sin
 menniskoålder, blef hon förwandlad till hwad hon nu
 är, och samma lycka skall äfwen wedersaras dig, min
 wän: om några år skall du bli min swarta fatt numero
 2; jag får då dubbel eklärering. Hwad dig beträffar,
 sergeant Grip, så har jag warit betänkt uppå en plats
 och så åt dig. Du är arg och glupsk; wore du der-
 jemte ärlig och trogen, skulle jag, sedan din mennisko-
 lefnad gått till ända, göra dig till min bandhund, för
 att bewaka ingången. Nu deremot är du lika lömsk
 som du är glupsk; jag nödgas därför förwandla dig
 till en warg, och som warg skall du stå fastkedjad wid
 ingången till håltornet, färdig att uppsluka hwemhelst
 som will intränga hit. Nu weten ni, mina wänner,
 hwad er förestår; waren nu glada och nöjda. Kanske
 skulle det roa er att se min skatt; här är den.

Wid dessa ord öppnade tomtegubben, försmädligt
 leende, dörren till sin skattkammare. Sergeanten och
 Sara sågo nu med giriga ögon alla hwalfwets omät-

liga kostbarheter, och deras girighet fördubblade deras harm öfwer att ha mislyckats i sitt företag. Påspå, nu fingo de furage, de blinkade åt hwarandra och fastade sig båda öfwer tomtegubben, för att döda honom och så göra sig till herrar öfwer hans skatt. Men han war försvunnen; blott den swarta fatten spände sina flor i deras nacke. Och bakom sig hörde de tomten skratta. Sakta, sakta, mina wänner! ropade han tätt wid deras öron; efter ni icke hållen er beskedliga, nödgas jag, fast ogerna, nu genast gifwa eder er tillkommande gestalt. Det är rätt ledsamt det, mina wänner; jag hade just påräknat att ni skulle hålla mig sällskap en tid som menniskor. Gån nu till edra kamrater, de öfriga wargarna, fattorna och ormarna, och sen till att de icke riswa ihjäl eder!

Knappt hade tomten uttalat dessa fruktanswärda ord, innan sergeanten och Sara med förskräckelse fände sina leder hopkrampas, åter utsträckas och betäckas af hår, sitt ansigte widga sig framåt till en nos och öronen waxa högre än förr. Snom få ögonblick war den ena warg, den andra fatt samt gingo tjutande och jammande på fyra fötter. Lifwäl behöllo de sitt menskliga medwetande af hwad de varit, och detta war det fastligaste af allt. Tomten hade dock intet förbarman-

de, utan öppnade jerndörren till odjurens håla och föste de båda dit in. Strax uppgåfvo de förre inwånarne i detta ohyggliga näste ett tjut af glädje, ty deras elaka hjertan fröjdade sig åt att hafwa fått nya kamrater i olyckan, och hwad wargen Grip och kattan Sara derom tänkte, kan man wäl föreställa sig. Men tomten slog dörren i lås, och der sitta de fångna ännu i denna dag.

Och ware det nog sagdt om håltornet och warghålan. Låt oss nu hellre helsa på liten Rosa!

När hon om morgonen derefter nyss war uppstigen, kom till henne den gamle waktmästaren, hennes mormorsfar, och sade: barn, wisa mig din guldfröna, som du fick på din bröllopsqwäll! Jag har haft en elak dröm i natt; det syntes mig att den längesedan döda hertiginnan af Finland kom till min bädd och sade: gif mig tillbaka min fröna, min fröna! Jag får ingen ro, innan jag får min fröna tillbaka!

Rosa skyndade till skåpet, der hon förwarade alla sina dyrbarheter. O we! frönan war förswunnen, och i dess ställe låg ett stycke rostigt jern.

Det har han gjort, sade gamle waktmästaren eftersinande. Skam öfwer min pratsamma tunga! jag har, twärtemot hans stränga förbud, berättat för Sara hwad jag icke borde.

Hwad är det som morfar berättat för Sara om kronan? utbrast liten Rosa, som war mycket nyfiken och tillika mycket ledsen öfwer förlusten af sin wackra krona.

Bry dig inte derom, nippertippa! bannade den gamle. Jag har redan sagt för mycket.

Men Rosa kunde icke styra sin nyfikenhet, utan skyndade att uppsöka Sara, för att af henne få weta morfadrens hemlighet. Dock hur hon sökte och frågade, Sara wiste ingen af, Sara war försvunnen och likaså sergeanten. Alla menniskor förundrade sig deröfwer, men om de wiste hwad wi weta, skulle de förundrat sig mindre. Nu talade man en hel wecka i slottet och staden om de bådas försvinnande; derpå glömde man hela saken, och ingen frågade vidare efter dem.

Den gamle waktmästaren hade emellertid sina egna tankar om allt detta. Öfwer kronans förlust war han mera glad än ledsen; han kunde icke få ur sitt hufwud, att den dock wore en orätt fången egendom: ty hwad rätt hade tomten haft att undangömma både den och allt det öfriga? Men åter tänkte han: om nu alla dessa skatter brunnit eller råkat i fiendehand, så hade de ju ändock gått förlorade, ej så? Ja wäl, svarade

hans samwete, men sedan de nu blifwit räddade, hade de dock bordt återställas åt sina förre ägare eller deras arfwingar.

Thuru waktmästaren alltsedan besöket i håltornet hade en wiß rädsla och affky för tomtegubben, tog han likwäl mod på sig en dag och gick upp i de öde och förfallna slottsalarna, i hopp att träffa tomten och beweka honom att återgifwa åtminstone en del af sin skatt åt fäderneslandet. Han gick till håltornet; det hade rasat igen; från djupet hördes ett aslägsset rytande. Förfärad wände gubben tillbaka. Både den gången och mången annan sågs ingen skymt af tomten; påtagligen war han förtörnad öfwer att ryktet om hans skatt hade kommit ut ibland menniskorna. Äfwen af flera småsaker kunde man märka att han icke mera war så wänligt stånd emot slottets innewånare, som tillföre. Aldrig mera såg man, som förr, om morgonen rummen städade, blommorna wattnade och förfallna murar reparerade under natten, utan att man wiste af hwem. Slottet förföll med hwar dag mera, det hjälpte icke engång att lappa och bygga, ty ingenting ägde numera bestånd, och man kunde förutse, att om det skulle fortsara så, wore slottet inom mindre än en mansålder icke stort mera än en ruin.

Det gick den gamle waktmästaren mycket till sinnes, och han tänkte natt och dag uppå medel att blidka den wredgade tomten, hwars kraftiga arm alena kunde rädda det åldriga slottet från undergång. Under allt detta grubblande blef han sjelf allt bräckligare, och emedan han war så gammal, kände han med wißhet uppå sig att han snart skulle dö.

Emellertid förgick ett år, och man kunde allt tydligare märka slottets förfall. Slutligen nedstörtade en del af muren i det s. k. gamla slottet, och resten hotade att ramla innan kort. Och ingen lagning hjälpte.

Då tog waktmästaren Rosa med sig en dag, för att, stödd på hennes arm, ännu en gång genomwandra det föra slottet, innan han skulle sluta sina ögon till. Det war en wacker augustidag, jemt årsdagen af Rosas bröllopp, och hon hade för sex weckor sedan blifwit mor åt den sötaste lilla gosse, som i dopet kallades Grif, efter den olycklige konungen, som fordom suttit fången på slottet. Nu sof gossen dernere i sin wagga, medan Rosa och waktmästaren gingo tillsammans omkring i salarna. Det war så wackert, när solen i sin ewiga ungdom sken in på de mäktiga gråa föråldrade murarna och den snart nittioårige gubben, som för sista gången wankade omkring på sina favo-

ritplatser. När man såg ut genom de små fönstren, såg slottsfrjården i sitt stilla skimrande lugn wid tornets fot, den mångbesjungna Aura gjöt deri sin frejdade strömfåra, och långt bort, så långt ögat nådde utemot Årtan och framåt Pohjasalmi och Kumsala, syntes hundrade hwhita segel i råd saktwa wagga för sommarastonens slåktar, så lena, att knappt en lätt krusning på wattenet förrådde deras fård.

Den gamle waktmästaren såg med tårfulla ögon på all denna herrlighet. Han stod just nu inwid samma till hälften grusade kammare, der fordom konung Erik den fjortonde förgråtit sina dagar och der man ännu såg golfwet nött af hans oroliga steg. Ack, suckade den gamle mannen, tidens tand förskonar icke engång en konungs minne. Redan har denna kammare störtat tillsammans; snart skall hela detta sköna gamla slott störtat i grus öfwer min graf; Finlands äldsta borg skall snart wara en stenhög och kajorna förgåwes söka en mur att bygga sina bon uti. Kunde jag med den ringa återstoden af mina dagar rädda slottet från undergång, huru gerna gåfwe jag icke mitt lif i denna stund!

Topp, jag tar dig på orden! ljöd i samma ögonblick bakom honom en wålkänd röst, Tomten stod der,

alldeles sådan han förr brukade wisa sig med den swarta lamskinsmössan afwig wänd. Jag tar dig på orden, fortfor han; gif mig ditt lif och jag swär wid Sanct Henriks ben . . .

Swär hellre wid din skatt, afbröt honom waktmästaren; den eden anstår dig bättre, du hedniska troll!

Nåwäl, återtog tomten leende — ty han war icke granntyckt — jag swär wid min skatt, att jag med denna min starka arm skall upprätthålla slottet ännu femhundra år, såwida du frivilligt ger dig åt mig till försoningsoffer för din otidiga pratsamhet.

Tag mig! utropade waktmästaren rastt. Tag mig! Min själ står ändock i Guds händer.

Nej, nej! utbrast Rosa, som nu hade återkommit från sin första häpnad; tag hellre mig och låt gamla morfar lefwa!

Tomten log så beshynerligt. Jag kunde wäl gå in uppå att byta, sade han, men ännu hellre, ja allrahelst wille jag hafwa din lilla gosse!

Wid dessa ord blef Rosa blef, mycket blef. Nej, sade hon, tag tusen gånger mitt lif, men låt min lilla gosse lefwa!

Tomten rynkade sina små gråa buskiga ögonbryn,

stodde mot muren sin flata hand och mumlade: ni menniskor ären ett konstigt slägte, jag förstår mig icke uppå eder. Gade jag tusen små gossar sjelf, — wid min skatt! jag skulle gifwa dem åt dig, om jag nu wore i ditt ställe och du i mitt. Will du gifwa mig din gosse, eller fullstöter jag med min blotta hand hela denna mur, så att slottet nedstörtar öfwer edra huswuden i denna stund?

Nåd! nåd! utbrast Rosa. Begär allt hwad du will, men begär icke af mig mitt lilla barn!

Så skyll dig sjelf! ropade tomten med förfärlig stämna och tryckte sin hand mot muren med den jättestyrka, att ett stycke stort som en klippa lossjade derur och störtade med bråk utför branterna. Än ett sådant tag, och hela muren skulle hafwa rasat i grus.

Redan hade den lilla, men fruktansvärda gubben utsträckt sin arm. . . . redan föllo waktmästaren och Rosa på sina knän och wäntade sin wissa undergång. . . . då hejdades plöfsligt tomtens hand och sjönt maktlös mot sidan, hans nyß så bistra drag antogo ett mildt, nästan wemodigt utseende, och slutligen såg man stora tårar droppa ned ifrån hans små röda blinkande ögon.

Äfwen Rosa och waktmästaren stodo betagna af

undran. Djupt ned ifrån det innersta af hälleberget under flottets grund hördes ända hit den aflågsna flangen af en sång, en musik så öfver all beskrifning ljuslig, att deß like aldrig på jorden höres. Och inga ord funde man urskilja, men de behöfdes icke: musiken war mer än ord, den war en lefwande själ i toner.

Hör ni? hwiskade tomten helt sakt, lifasom fruktade han att störa sångaren der nere i djupet. Hör ni? Det är den gamle i bergets innandöme, han som är ännu mycket äldre än jag! Ännu är Finlands framtid icke kommen; derför sjunger han så sorgeligt. Dock synes mig att han nu redan sjunger gladare än förr.

Och så lyfnade de betagne en lång stund. Slutligen tystnade sången, ett slammer hördes lifasom af sammanflagna wapen, och flottet skälfsde i sina grundwalax. Nu har den gamle i berget slutat, sade tomten, och hans män slå sina swärd mot sköldarna. Det war wäl att den sången kom i rättan tid, jag hade annars gjort något i min hetta, som jag sedan ångrat. Men det är tid att ni gå, innan mitt onda lynne åter får makt öfver mig. Stig upp, gamle far!

Waktmästaren hade sjunkit till golfwet. Stig upp, morfar! sade äfwen Rosa och tog hans arm, men den föll slapp tillbaka. Den gamle waktmästaren

var död, död under sången, som så ljufligt sjungit honom in i ewigheten, och aftonsolens gyllene strålar föllo på hans ärewördiga hwita hår.

Så så, sade tontegubben med ett besynnerligt uttryck i rösten, som man aldrig hört hos honom förr. Min gamle vän tog det elaka skämtet för allvar. Wid min skatt! jag wille hwarken göra honom eller din lilla gosse något för när; jag wille blott straffa er pratsamhet med ett litet skrämflott. Dock efter du tagit mig på orden, kamrat, så will jag ock hålla mitt löfte. Wid min skatt! detta flottet skall icke falla i grus ännu på ett halft och kanske ett helt årtusende, sålänge min arm har sin styrka qwar. Men jag blir gammal jag och så; för några hundrade år sedan skulle jag med pekfingeret fullstött detta stycke ur muren, och nu behöfde jag dertill min hela hand. Jag kan wäl icke heller stå bi uti många sekler mera.

Så så, fortfor han, du har då öfswergifwit mig, min gamle kamrat! Swem skall nu mera hjälpa mig att sybla och pybla om det gamla flottet och des förfallna murar? Ingen, tänker jag. Ty med intet menniskobarn har jag kommit så wäl öfswerens som med denne.

Jag skall hjälpa er jag, såsom morfar gjorde, snyf

tade Rosa; men hjelp mig nu att föra morfar härifrån.

Tomten borttorkade ett par tårar ur sina röda ögon, lyftade den döde waftmästaren lätt som en fjäder på sina armar och bar honom ner. Men derunder glömde han att åter wända sin mössa rätt, hwaraf hände att många af slottsfolket sågo honom, och sågnera om tomten, hwilka aldrig kommit rätt ur swang, fingo härigenom ökad fart.

och Den gamle waftmästaren blef hederligen begrafwen under flockringning och psalmer, så att derom är ingenting vidare att säga, än hwad folket sade, nemligen att gubben war en ärans man, ehuru något fallen för skrock. Wißt är, att ifrån den tiden fick allt i slottet ånyo en bättre trefnad. Det stora nedramlade stycket ur muren befanns en morgon åter insatt i sitt ställe och muren så hel och stadig som någonsin; likaså blef det en lätt sak för arbetarne att åter upphjelpa den andra förfallna muren af „gamla slottet“; hwar sten war så lätt att lyfta som ett stycke bark, och arbetet led med en sådan fart och framgång, att hwarothen förundrade sig. Alla andra hål och springor botades nästan af sig sjelfwa, och om nätterna hörde man ofta grus och stenar släpas deruppe

genom de öde salarna. Det war tomten som deruppe
 syblade och arbetade, Rosa wiste det lifaså wäl som
 alla andra, men så rädd war hon dock, att hon då
 aldrig tordes gå dit upp, ehuru hon lofwat att hjelpta
 tomten. Den som med tiden gjorde det i hennes
 ställe war den lille Grik, som dag och natt sprang
 omkring i salarna, utan att wara det minsta rädd.
 Ofta kom han derifrån med besynnerliga forntidsjaker:
 än en gammal båge, än ett wäldigt swärd, än en
 sirlig och dyrbar arming. Folk trodde att han hit-
 tat allt detta, men modren wiste wäl hwarifrån det
 war kommet; hon gissade icke så orätt att gossen stod
 i tomtens synnerliga gunst, efter denne gått från sin
 gamla wana att icke dela med sig det ringaste af sin
 skatt. Och derunder blef Grik för hwar dag allt större
 och starkare; man wet ännu icke hwad han kan blifwa
 för en stor man, om han får lefwa.

Numera lefwer ingen som kan säga hwar den
 underjordiska gången till domkyrkan eller, som några
 tro, till det fordna klostret i staden, har sin ingång
 och utgång. Om tomtegubben i domkyrkan wore och
 en hel saga att berätta, men den hör ej hit, och jag
 wet ej heller om sådana sagor wore tillständiga att
 berätta. Men håltornet finnes ännu, dock mest igen-

rafadt, så att det är mera att gissa än att beståda. Hwad hertiginna af Finland och hennes frona ängår, så wore också derom mycket att säga, men det spara wi tills tider bli. Om den gamle mannen i berget har jag aldrig fått weta mer än hwad Rosa berättat mig, ty det är af henne jag har hela denna saga om tomtegubben. Förmodligen sitter han der ännu i dag och väntar på Finlands framtid eller yttersta dagen.

Slutligen kan jag förmoda, att mången af er hade lust att med hacka och spade begifwa sig ut för att söka tomtegubbens skatt. Men jag råder er wänligen att icke göra er onödigt besvär, ty man wet huru det gick med sergeanten och Sara. Och den som icke låter warna sig af deras ofärd, må skylla sig sjelf.

Innehåll.

1. Gulbocken pag. 1.
 2. Gamla Stugan " 8.
 3. Pariser Hatten " 33.
 4. Radigundis' penna " 46.
 5. Knut Spelewulf " 54.
 6. Ljustjufwen " 78.
 7. Tomtegubben i Åbo Slott " 90.
-

Måttelser:

.1	Sid.	5 rad.	4 står:	af sitt; läs: sitt	.1
.8	" "	32 "	12 "	gumma; "gumma	.2
.33	" "	111 "	1 "	den; "det	.3
.84	" "	114 "	22 "	hwarandra; hwarandra	.4
.16	" "	116 "	19 "	bli "bli	.5
.87	" "6
.90	" "7

